

శ్రీ ర మ్మ.

హరిభక్తిరసాయనమ్.

ఈగ్రంథము.

ముఠసూదన స్వామియను ప్రిదీనపండితులచే

ద్వావశోల్లాసములుగా

రచియింపఁబడియె.

అతిపయాసచే లభించిననొకయల్లాసము మాత్రము

లేఖకప్రమాదదోషములు లేకుండఁపరిష్కరించి

ధారా మార్గంఁడయ శాస్త్రులవారిచే

ప్రచురించఁబడియె.

SREE RANGANAYAKEE VILASUM BRANCH PRESS ONGOLF.

1895.

46/29

అం

గృహీతభగవదాశా

పరూపయభివ్యక్తి

—*— హరి భ క్తి ర సా య న నా న్న పరమానందసాక్షాత్

ఓం జయరాధాకృష్ణ ఓం.

మందిరతిశయం పు

పదనఖని విష్ణుమూర్తిభిరేకాదశతామివావహని గావై మదాత్తనః
 పాస్తేరికః తంవందేనందమందిరేకంచితః || యత్కర్తృభిర్యత్తప

గ్రంధారంభే సంభావిత విష్ణునివారణబుధ్య శేయోభిరితరేరపి -

నరూపం మంగళమంగీకుర్యత్ అదాప్రేతాపూర్వకారి ప్రవృత్త్యంగతి
 యా అభిధేయప్రయోజన సంబంధానాచప్యై శిష్టాగ్రణి గ్రంధకా
 రః || నవరసమిళితంవా కేవలంవా పురుధకంపగమమిహ ముకుందేభ

క్రియోగంవదంతి నిరుపమసుఖసంవిదూప్యమస్మృష్టదుఃఖంతమహమఖ
 లశుష్టైశాస్త్రవృష్టావృణజ్జి కర్మయోగోష్టాంగయోగో జ్ఞానయోగో

భక్తియోగ శ్చేతిచత్వారిః పురుషకన్యేన ప్రసిద్ధాయోగాః యోగాఃస్త్రు
 యోమయాప్రోక్తాస్తృణాం శ్రేయోవిధిత్సయా । జ్ఞానంకర్మచభక్తిశ్చతో

పాదయోగ్యో సిక్కుత్రచితః । ఇతిభగవద్వచనే అష్టాంగయోగోపి జ్ఞాన
 యోగాంతగతతోద్రవ్యవ్యః మన ఏకత్రసంయుజ్యజితశ్వాసోఽతాసనః

చైరాగ్యాభ్యాసయోగేన ధీమతమాణమతంద్రితగత్యాదినా తస్యాపివ్యు
 త్పాదచాత్ తత్రగభాధాన పుంసవన సీమంతోన్నయన జాతకర్మ

నామకరణ అన్నప్రాశన చౌలాప నయనాని చత్వారి వేదవ్రతాని
 స్నానంసహజన్మచారిణీసంయోగః పంచానాయజ్ఞానామసుష్మానం దే

వపిన్యమాతమనుష్యబ్రహ్మణామేతేషాంచ అష్టకపార్వణశ్రాద్ధ శ్రావ
 ణ్యాగ్రహణుడే ప్రతాత్వయుజీచేతి సప్తపాకయజ్ఞసంస్థా అగ్న్యాభే

యమగ్ని హూతం దశక పూణకమాసౌచాతుర్వాస్యానిరుధపశుబం
 ధస్సితామిద్యాగ్రయణీచేతి సప్తహవిర్యజ్ఞసంస్థాః అగ్నిష్టోమః అత్త

గ్నిష్టోమఉక్త్యః పోడశీవాజపేయః ఆతిరాత్రః అప్రోగ్యామ ఇతిసప్త
 సోమసంస్థా ఇత్యాదిశాస్త్రవిహితః వశాశ్రవధర్మరూపః కర్మయో
 గోంతఃకరణశుద్ధిసాధనత్వే నతత్పర్యంతమనుష్టేయః । తావత్కర్మ

కుర్వీతసనిర్విద్యేత యావతామత్కర్మాశ్రవణాదావా శ్రద్ధాయాశ్చ

రిభ క్రిరసాయననామ గంధః.

నాత్ అంకికరణశుద్ధిసాధనత్వంచ తస్యధర్మేణ
స్థర్మంపరమంవదంతి యేన కేనచనయశేతి అపివా
హతమనా ఏవభవతీత్యాది శ్రుతిసిద్ధం యోగినఃక
ర్తవ్యత్వశుద్ధయే ఇతిస్మృతిశ్చేతశ్చేత్రాదుతచి త్రస్య
త్వజ్ఞానం ద్రుతచి త్రస్యతు భగవత్కథాశ్రవణాది
గూర్వకభ క్రిరత్వవధిత్వేనద్యయమపు యోగ తం త
ర్మ సునిర్విణ్ణః యమనియమ సనప్రాణాయామ ప్ర
శ్నహార ధారణాధ్యానసమాధిలక్షణమష్టాంగయోగమనుష్ఠాయ తైల
ధారావదవిచ్చిన్నభగవదేకాకార ప్రత్యయపరంపరాత్మ కైకాగ్రతా
యోగ్యంమనస్సంపాదయేత్ - యదాంభేషుఃస్విణ్ణః విరక్తస్సంయతే
ద్వియః అభ్యాసేనాత్మనోయోగీ ధారయేదచలంమనఃధాన్యమాణంమ
నోయహిణ భాగ్యమృదాశ్వనవస్థితం అతంత్రానోనురోదేన సాధ్యేణాత్మ
వశంనయేత్ ఇత్యాదిభగవద్వచనాత్ || తస్మిన్చనతి అమాదిత్యమదం
భిత్వమహింసాత్యంతిరాజవం ఆచార్యోపాసనం శాచంస్త్రైగ్య మా
త్మవినిగ్రహః ఇంద్రియాధేషువైరాగ్యమనహంకారవీచజన్మ మృత్యు
జరావ్యాధిదుఃఖదోషానుదశనంవీతజ్ఞానమితి ప్రోక్తమజ్ఞానంయదతో
న్యధా - సామ్యేనసర్వభావానాం ప్రతిభామానులోమతః భవాప్య
యావసుధ్యాయేన్ననోయావత్ప్రసీదతినిర్వణస్య విరక్తస్యపురుషస్యోక్త
వేదినః మనస్త్యజతిదౌరాత్మ్యం చింతితస్యానుచింతయా యమాదిభి
ర్యోగపదైరస్మిక్షీక్యాచవిద్యయామమాచోపాసనాభివానాద్యైర్యోగ
గ్యంస్తరేత్తనః ఇత్యాదిభగవద్వచనాత్ || అత్రమనోయావత్ప్రసీదతితి
భక్తియోగఏవజ్ఞానయోగావధిత్వేనోక్తః భక్తియోగంవినామనసఃసమ్యక్
ప్రసాదాయోగాత్ మనస్త్యజతి దౌరాత్మ్యమిత్యత్రాపిసవీవ || మమా
చోపాసనాభిర్వేదమయిచానన్యయోగేనభక్తిరవ్యధిచారిణీజ్ఞానయో
గాంతరగతయ సాధనభక్త్యర్థంః తత్తత్ప్రప్రోక్తేనభక్తియోగేన భజ
తోమాంసకన్మనేకామాహృదయ్యానశ్యంతి సర్వేమయిహృది స్థితే ఇ
త్యాదిభగవద్వచనానుసారిణ్యా సాధనభక్తివిష్టయా నిఖిలమపి ప్రేమా
ణం భగవత్ప్రేమప్రతిష్ఠాపయతః సకలవిషయవిముఖమనసః మహాభాగ
స్యకస్యచిత్ భగవద్గుణగరి మగ్రధనరూప గ్రంథశ్రవణజ్ఞత దు)కిరూ

హరిభ క్తిరసాయననామగ్రంథః

పాయం మనోవృత్తానర్వసాధనఫలభూతాయాం గృహీతభగవదాశా
 రాయాం విభావానుభావవ్యభిచారిసంయోగేన కవరూపతయాభివ్యక్తి
 భగవదాకారతాయాపవృత్త్యాఖ్యస్తాయీభావః పరమానందసాక్షాత్తా
 రాత్తకః ప్రాదుర్భవతి సవపభక్తియోగఇతి తంపరమం నిరతిశయం పు
 రుషాధికంవదంతి || తస్మాన్మద్యక్తియు క్రస్యయోగినోవై మదాత్తవః క
 జ్ఞానం నచవైరాగ్యం ప్రాయః శ్రేయోభవేదహ - యత్కర్మభిర్యత్తప
 సాజ్ఞానవైరాగ్యతస్మిన్ యత్ యోగేనచానధమేణ శ్రేయోభిరితరైరపి
 సర్వం మద్యక్తియోగే మద్యక్తిలభతేంజసా స్వగ్రాపవగం మధామక
 ధంచద్యుచివ లభతేనకింఽత్సావోధీరాః భక్తాహ్యేకాంతినోమమచాం
 ఛత్యపిమయాగతం కైవల్యదుపునగృవం నైరపేక్ష్యంపరంప్రాహుః ని
 శ్రేయసమనల్పకం తస్మాన్మదాశీషోభక్తిః నిరపేక్షస్యమేభవేతనమయ్యే
 కాంతభక్తాం గుణదోషోద్భవాగుణాః సాధూనాం సమచిత్రానాం
 బుద్ధేపరముపేయమామిత్యాది వచనాని తదనుభవితారశ్చాత్ర ప్ర
 మాణం తస్మాత్ దుఖానుభిన్న సుఖంహిపరమ పురుషార్థ ఇతి సర్వతం
 త్రసిద్ధాంతః ధర్మార్థకామమోక్షాశ్చత్వారః పురుషార్థాఇతి ప్రసిద్ధిస్తు
 లాంగలంజీవనమితి తస్మాదనే ఫలత్వవచనాదౌపచారికీ అతోనసుఖమేవ
 పురుషార్థఇతిపక్షే |

హానిః సుఖం దుఖాభావశ్చ పురుషార్థఇతి తాకీకాంతస్మిన్ లాభువే
 న సుఖమాత్రస్యైవ పురుషార్థత్యక్త్యానాత్ ఇచ్ఛాజనకత్వేహి జ్ఞాన
 స్య సుఖవిషయత్వమేవావధేదకంనతు సుఖదుఖాభావాన్యతరత్వం గౌర
 వాత్ దుఖాభావస్యతు సుఖపరిచాయకత్వేనైవోపయోగః యత్తు న్యాయ
 బంధకారైశ్చ కిం దుఖాభావస్య సుఖార్థత్వేనోపయోగే అభిహితే
 సుఖస్యాపిదుఖాభావార్థత్వేనోపయోగః వక్తుంశక్యతే వినిగమనావిర
 పాతే తస్మాత్తదనుభయమపి పురుషార్థఇతితదయుక్తం వ్యాప్యవ్యాపక
 భావస్యైవవినిగమకత్వాత్ యదానుఖంతదాదుఖాభావఇతిహివ్యాప్తిః
 సర్వసమృతానిరుపాధినసాచారిదశేనాత్ అతోదుఖాభావస్య సుఖకాలే
 ఆవశ్యంభావిత్వాత్ సుఖపరిచాయకత్వముపపద్యతే తద్వ్యాపకత్వా
 త్ యదాదుఖాభావః తదానుఖమితిసవ్యాప్తిః సుషుప్తిప్రత్యయాదౌవ్యభి
 చారాత్ అతఃదుఃఖాభావస్యసుఖావ్యాప్యత్వాన్న తత్పరిచాయకత్వం

4 | హరిభక్తిరసాయననామగ్రంథః.

ఖనుస్యవ్యాపకంహివ్యాప్యస్థితీహేతుత్వేన అన్యధాసిద్ధునుఖంచనదః
 భాభావవ్యాపకం ఆతస్తనేవస్వతంత్రః పురుషార్థఃదుభాభావస్య సు
 భార్థత్వేనాపయోగేన సర్వసుఖశూన్యస్యదుభాభావస్య మోక్షస్య పురు
 షార్థత్వంనస్యాత్ ఇదిచద్వీయ్యతాం జలాంజలిస్తస్మై పరమానందరూ
 పత్వేనతు తస్యపురుషార్థత్వం వేదాంతవిదోవదంతి ఆతఃభగవద్భ
 క్తియోగస్యాపి దుభాసంభిన్నసుఖత్వేనైవ పరమపురుషార్థత్వ మిత్యా
 హనిరుపమసుఖసంవిద్రూపమస్పృష్టదుఖమివివేతనభక్తిసంపురుషార్థః
 ధర్మాధర్మాకామమోక్షేష్వనంతభావాదితపరాస్తం ధర్మాధర్మాకా
 మానాం స్వతఃపురుషార్థత్వాభావాత్ జన్యసుఖస్యైవపురుషార్థత్వే
 గౌరవాత్ అననుగమాచ్చధర్మజన్యత్వాదివిశేషణం పరిత్యజ్యసుఖమా
 శ్రంపురుషార్థఇతిస్థితే సమాధిసుఖస్యేవభక్తిసుఖస్యాపి స్వతంత్ర పు
 రుషార్థత్వాత్తస్యమోక్షసమీపవర్తితయా మోక్షాంతభూతత్వే
 యోగజ ధర్మ జన్యతయా ధర్మాంతభూతత్వేవా భక్తిసుఖస్యాపి
 భాగవతధర్మజన్యతయాధర్మాంతభావస్యత్ర ధృజాజ్ఞాప్రతిపక్షం
 శక్యత్వాత్ భక్తస్యసంసారమోక్షావశ్యకత్వాత్ మోక్షాంతగోచా
 భక్తియోగః తస్మాత్ పురుషార్థఃచతుష్టయాంతగోతత్వేనవా స్వాతం
 త్ర్యేణవా అయంభక్తియోగః పురుషార్థః పరమానందరూపత్వాది
 తి నిర్దివాదం - తస్యపరమానందరూపతాముపపాద - యోగివాంత
 రవిభాగమాహ నవరసమిళితంవా కేవలంవా ఇతిస్పష్టపేతద్దుపరిష్టాశ్చ
 రివ్యతే।

ముకుందభక్తిభక్తియోగస్యవిషయనిర్దేశః సర్వాంతర్యామి సర్వే
 శ్వరపీఠభక్తిరసాలంబన విభావఇతివత్కృతే గ్రంథాదాశేదంమంగళం
 ఆచారం సర్వదాసర్వకార్యేషు నాస్తితేషామమంగళం యేమాంహృది
 స్థోభగవాన్తంగళాయతనంహరిఃఇత్యాదిస్త్రుతేతమహంవ్యనజ్జిత్యభిచ
 యసంబంధనిర్దేశః శాస్త్రదృష్టేత్యమూలత్వనివారణం ఆఖిలతుష్ట్యా
 ఇతిప్రయోజననిర్దేశః సాధూనాంహేతుష్టిః స్వాభావికీలన్యేషామప్యే
 తద్గ్రంథోక్తయైర్భిరసంతుష్టిభావనా విపరీతభావనాది నివృత్త్యాం
 తఃకరణ శుద్ధిర్ధిత్వభిప్రాయః కేపునభక్తియోగస్యపురుషార్థత్వవాదాః
 శ్రుణుతాన్సన్యాతోన్యశ్శివః పంధావిశతస్సంస్మృతావిహ వాసుదేవేభ

గవతిభక్తియోగోయతోభవేత్థమకస్వసుష్టితఃపుంసాంవివ్వక్సేనకథా
సుయః॥

సోత్పాదయే ద్యదిరతిం శ్రమవీవహ్రీకేవలందానవ్రతతపోపహు
జప స్వాధ్యాయసంయమైః శ్రీయోభివివిధైశ్చాన్యైః కృష్ణభక్తిః ప్ర
జాయతే భగవాన్ బ్రహ్మకాత్మైకనత్రి రసిత్వమసీషయాతదధ్య
వస్యత్కూట శ్లేఠతిరాత్మస్యతోభవేత్ ఏతావానేవ లోకేస్త్రికపుం
సాంనిశ్చేయసోదయః తీవ్రేణభక్తియోగేన మనోమయ్యపికతంస్థిరం శ్రీ
యస్సృతిం భక్తిముదస్యతేవిభోక్షిశ్యంతి । యేకేవలబోధలబ్ధయే తే
షామసాక్షేకల ఏవశిష్యతే నాన్యద్యధాస్థూలతుషావఘాతినాం . యా
నిర్వృత్తి స్తస్మభ్యుత్పాతవపాద పద్మధ్యానాద్భవజ్ఞనకథా శ్రవణే
నవాస్యాత్ సాబ్రహ్మణీస్వమహిమన్యపినాధమా భూత్కిన్వంతకాపి
లులితాత్పతతాం విమానాదిత్యాదయః అత్రహిసర్వసుకృత సాధ్యత్వేన
సర్వ వేదతాత్పర్య విషయత్వేనచ అధాన్తి శ్రేయసనిర్వృత్తిక బ్ధా
భ్యాంచసాక్షాదేవపురుషార్థకత్వం దశికతంగీతానుచాయోగినామపిస
ర్వేషాంమద్గతేనాం తరాత్మనాశ్రద్ధావాక్ భజతేయోమాంసమేయుక్త
తమో మతఇత్యాదిః ననుభక్తియోగస్యసాధనత్వ మపిబోధయంత్యన్యే
వాదాః । వాసుదేవే భగవతి భక్తియోగః ప్రయోజితః జనయత్యాశుచై
రాగ్యం జ్ఞానంచ యదహైతుకం అకామస్సర్వకామో వామోక్షకామ
ఉదారధీః . తీవ్రేణభక్తియోగేన యశేత పురుషంపరం కేచిత్కేవల
యాభక్త్యావాసుదేవపరాయణాః అఘంధున్వంతికాత్మైకనసీహారమి
వభాస్కరః । గీతానుచ । భక్త్యామామభి జానాతియావాక్యశ్చాస్తి త
త్వతఃతతో మాంతత్వతో జ్ఞాత్వావిశతేతదనం తరమిత్యాదయః అత్రా
న్యసాధనత్వేన సాక్షాదపురుషార్థకత్వం సృష్టమోక్షం అత్రోచ్యతే
సాధనఫల భేదేన భక్తిర్దైవిభోగ్యపపత్రేరదోషః॥

తథాహి - భజనమంతః కరణస్యభగవదా కారతాయాపం భక్తిరి
 తథావప్యత్ప్రత్యాభక్తి శబ్దేనఫలమభి ధియ్యతే। తస్యచని రతశయపుమ
 ధృత్వాత్సూర్వోక్త వాదానాం ప్రామాణ్యమవ్యాహతం తథా భజ్య
 తేషేవ్యతే భగవదాకారమంతః కరణంక్రియతేన యేతికరణపుత్ప్రత్యా
 శ్రవణకీర్తనాదిసాధనమభిధియ్యతే తస్యచస్వయం పురుషాధృత్వాభా
 వాత్ సాధనత్వవాదానామపి ప్రామాణ్యమవిరుద్ధం యథా విజ్ఞాపిర్వి
 జ్ఞానమితిభావ పుత్ప్రత్యావిజ్ఞానమానందం బ్రహ్మైత్యత్ర విజ్ఞాన శబ్దః
 బ్రహ్మణివర్తతే। విజ్ఞాయతేనేనేతి కరణపుత్ప్రత్యా విజ్ఞానంయజ్ఞంతను
 త ఇత్యాదావంతః కరణేవర్తతేత్వత్ । ఏతత్ స్పష్టికృతం ప్రబు
 ధ్దేశస్తరంతః స్థారయంతశ్చ మిధౌఘాఘహరంహరింభక్త్యాసంజాత
 యాభక్త్యాబిభ్రత్యుత్పలకాంత సుమిత్యత్ర। అత్రకరణపుత్ప్రత్యా ప్రధ
 మభక్తిశబ్దః భాగవతధర్మప్రయుక్తః। ద్వితియ్యస్తుభావ పుత్ప్రత్యా
 ఫలే । ఇతి భాగవతాధర్మాశిక్షా భక్త్యా తదుత్తయా॥

నారాయణ పరోమాయా మంజస్తరతిదుస్తరామిత్యుపసం హారే
 ప్రధమభక్తి పదస్థానేభాగవత ధర్మశబ్ద ప్రయోగాత్ నచయథాధ్యయ
 న స్యాత్కరగ్రహణాత్కస్యాత్కర గ్రహణమేవ ఫలంగుర్వధీనత్వతదధీ
 నత్వా భ్యాంవిశేషాత్। ఏవమత్రాపిభాగవతధర్మరూపాభక్తి గేవగు
 ర్వధీన త్వేన సాధనంతదనధీనత్వేనచనిష్ఠాం ప్రాప్తాసతీనైవఫలమితి
 నసాధనఫల భేదేనభక్తిదైవవిధ్యోపపత్తిరితివాచ్యం। క్వచిద్రుదంత్యచ్యు
 తచింతయాక్వచిద్ధనంతి నందంతివదంత్య తాకికం నృత్యంతిగాయంత్యను
 శీలయంత్యజం భవంతిత్వాష్టింపరమేత్యనిర్వృతాః ఇతిమధ్యేకృతకృత్య
 త్వ పరామశాత్ యదిహి అభ్యయనఫలస్య అక్షరమాత్రగ్రహణస్య
 అర్థజ్ఞానానుష్ఠానానివత్ భాగవతధర్మ జనితాయాభక్తేరపిఫలాంతర
 సాధనత్వ మభివిష్యత్। తదాపరం పురుషాధృత్వాప్రప్యనిర్వృతాస్తూ
 ష్టింభవిష్యంతీతి కతాధృత్వా నావత్స్యత్। అపితుతదనంతరం అను

ష్టేయంతరం నిరజేత్యైత్ నచనిధిశతి తస్మాత్సాధనఫల భేదేనభ
క్తిద్వైవిధ్యోపపత్తేః సాధనత్వవచనానాంఫలత్వవచనానాంచవిషయవి
భాగేనసర్వత్రావిరోధస్సిద్ధః। అఘంధున్వంతికారేన్ని నేత్యాదితుఫలసా
ధనయోగ్యమానం। ఫలరూపాయా అపిభ క్తేః దృష్టాదృష్టరూపఫలతా
యావత్త్య మాణత్వాత్- ఏవంచ, ఇదం హిపుంస స్రవసః శ్రుతస్యవాస్వి
ష్టస్యసూక్తస్యచబుద్ధిదత్తయోః “అవిచ్యుతోధాః కవిభిర్నిరూపితోయ
దుత్తమశ్లోకగుణానువణంనంనివృత్తతప్తైకరుపగియ్యమానాత్ భవా
షధాత్ శ్రోత్రమనోభ రామాత్” కడతమశ్లోకగుణాను వాదాత్పు
మాణ విరజ్యేతపినాపశుఘ్నాత్। ఇత్యాదౌ సాధనవచనం ఫలపురత
యాయోజనీయం। గోభిః శ్రీణీతమత్సరమితివత్। అత్రహిగోప్రభవైత్
రైర్దత్తం సోమంమిశ్రయేదిత్యధాఃస్థితేః పూర్వతంత్రైఃతైఃతైః
చ। మహతః పరమవ్యక్తమిత్యత్ర అవ్యక్తశబ్దఃతత్ప్రభవం శరీరమాచక్ష
ఇతి స్థితమానుమానికాధికరణే। సూక్ష్మంతుశదహాత్వాదిత్యత్ర। ఏవమ
త్రాపిగుణానువణం నగుణాను వాదశబ్దౌ తజ్జన్యప్రీతిపరతయా యో
జ్యా। అన్యధాపరమ పురుషార్థత్వా యోగాత్। ననుత్స్వినామాం
తరేణబ్రహ్మవిద్వేవ భగవద్భక్తిరిత్యుక్తం। తథాహి। తమేతంవేదాను
వచనేన బ్రాహ్మణాది విదిషంతియజ్ఞేనదానేన తపసానాశకేనే త్యా
దిశ్చుత్వాసర్వ సుకృతసాధ్యత్వేన బ్రహ్మవిద్యాప్రతిపాదితా। సర్వాపే
క్షాధికరణేచ తదైవనిర్ణీతా। ఇహాపి పూర్వోదాహృతవచనైః సర్వసుకృ
తసాధ్యత్వేన లక్షణేన భగవద్భక్తేః బ్రహ్మవిద్యారూపతయా ప్రతిపా
దనాత్ తస్మాత్ప్రసిరతి శయపు మధాత్వస్య చతుర్లక్షణీ మిమాంస
యా అప్రతిపత్తివిప్రతిపత్తినిరాకరణేన వ్యవస్థాపితత్వాత్వ్యభోక్
యంచీచారరంభ ఇతిచేన్న ॥ స్వరూపసాధన ఫలాధికారివైలక్షణ్యా
ద్భక్తి బ్రహ్మవిద్యయోః । ద్రవీభావపూర్వీ కావామనసః భగవదాకా
రతాన వికల్పకవృత్తి రూపాభక్తిః ॥ ద్రవీభావానశేతా ద్వితియ్యాత్

మాత్రగోచరానిర్వికల్పక మనోవృత్తి బ్రహ్మవిద్యా భగవద్గుణ గరి
 మగ్రధన రూపగ్రంథ శ్రవణంభక్తిసాధనం తత్త్వమస్మాదివేదాంత మ
 హావాక్యం బ్రహ్మవిద్యాసాధనం భగవద్విషయప్రేమప్రకషణః భక్తి
 ఫలం సర్వనాథకమూలాజ్ఞాననివృత్తిః బ్రహ్మవిద్యా ఫలం ప్రాణిమాత్ర
 స్య భక్తావధికారః బ్రహ్మవిద్యా యాంతు సాధనచతుష్టయసంపన్నస్య
 పరమహంస పరివ్రాజకస్య యథావాత్సర్యకామోదశశః పూర్ణమా
 సాభ్యాంయజేతేతిస్థితివస్వరూప సాధనత్వే సర్వభ్యః కర్మభ్యోదశశః
 పూర్ణమాసావీతి వాక్యేనఫలాంతర సాధనత్వమపిబోధ్యతే తథాత
 మేతం వేదానువచనేనేత్యాదినాస్థితివస్వ స్వఫలసాధనత్వే సంయోగ
 సృధక్త్యన్యాయేన వివిదిషా సాధనత్వమపి బోధ్యతే ఏవం భక్తి బ్రహ్మ
 విద్యయోరపి స్వరూపబ్రహ్మవిద్యయోరివ ఫలసాధన భావాభావశ్యతు
 ల్యసాధనసాధ్యత్వంచ భవిష్యతి సామగ్ర్యైక్యహికారైక్యం నతుకా
 రణమాత్రైక్యైకమిప్రసంగాత్ బ్రహ్మవిద్యాతిక్తత్వే భక్తేః స్వగౌణి
 వన్నిరతిశయపుమధః త్వంసస్మాదితిచేన్న స్వగౌణేయతదేశకాల
 శరీరేంద్రియభోగ్యత్వేన సర్వత్రోపభోక్తృమశక్యత్వాత్ త్వయిత్యపార
 తంత్ర్యలక్షణదుఖద్వయానువిధత్వేననిరతిశయ త్యాభావాచ్చ - భక్తిసు
 ఖధారాయః సర్వదేశకాలశరీరేంద్రియాది సాధారణ్యేనబ్రంహ్మవి
 ద్యాఫలవదుపభోక్తృమశక్యత్వాత్ త్వయిత్యపారతంత్ర్యలక్షణదుఖద్వయా
 ను వేధాభావేననిరతిశయత్వోపపత్తేః తదుక్తం హిత్యాస్వధమంచ
 రణాంబుజం హరేభజన్మపకోద్ధపతే తతోయదియత్రక్వవాభద్రమ
 భూదముష్యకోవాధా ఆప్రోభజతాం స్వధమంతః నవైజనోజాతు
 కధంచనాప్రజేన్తుకుందసేవ్యస్యకదంగ సంస్మరిం స్మరక ముకుందాం
 ఘృష్ణప గూహనం పునవిహతుమిచ్ఛేన్నర సగ్రహేజనః సకృన్ననః
 కృష్ణపదార విరదయోనిఃవేశితం తద్గుణరాగియైరిహనతే యమంపాశ
 భృతశ్చతద్భటాన్ స్వప్నేపిప్రశ్యంతి వాచణానిష్కృతాః శిత్వాదితపవ

భక్తావపిదుఃఖాసంస్పృశితప్రపతిపాదనాయ అస్పృష్టదుఖమితి విశేషణ
ముపాత్రం అతఏవన పరిణతి విరసేనస్వగౌరవినాసామ్యం ఏతేనలౌ
కిక రసవైలక్ష్యమపి వ్యాఖ్యాతం తస్మాప్తిశాస్త్రావిహితత్వేన పాప
క్షయ హేతుత్వేన యతోదుఖ సంస్పృశితత్వాత్ | భక్తేస్తుదృష్టాగృహ
లతయా మహాత్ విశేషోవత్సృతే నన్వేవంసతిభక్తిసుఖాద్వైరాగ్యాసం
భవేన ముముక్షుత్వా సంభవాత్ తదధికారిక చతుర్లక్షణే మిహం
సాంభోనస్యాదితిచేత్ | సత్యం | భక్తిసుఖాసక్తా ప్రతితస్యా అనాగం
భాత్ | భజునియ్యస్వరూపనిర్ణయాధికం భక్తనామపితద్విచారస్యా
వశ్యకత్వాచ్చభక్తిసుఖాద్వైరాగ్యాసంస్యావతితు ఇష్టమేవాపాదితం ఆ
త్మైరామాశ్చయనయోనిగ్గంధాఅప్యరుక్రమేకుర్వంత్యహైతుకీంభక్తిమ
త్తంధూళగుణోహరిః ఇత్వాదిరాజీవన్ముక్తానామపి భగవద్భక్తిప్రతిపా
దనాత్ | తస్మాద్దనుభవతా వత్సాధుజనచరణోపాసనయా భగవద్భజన
సుఖం | తతఃస్వయమేవ సమాధానం ప్రతిపత్స్యగభ్యంతరమితి దూరధా
వనేనాస్వగ్రంథస్య నామకథన ద్వైరాప్రయోజనముపదిశతిసుహృద్భా
వేన సంసారనోగేణ బలియ్యసాచిరం నిషిడితైర్దత్తశ్రమేతి శిష్యతం
ఇరం భవన్భిరహంధావ్యయాతిగం నివియ్యతాం భక్తిరసాయనంబు
ధా | స్వప్తంభగవద్భక్తేరసరూపతయా పుమధకతాంవక్తృప్రథమం
సామాన్యం లక్షణమాచక్షే | దృతస్యభగవద్ధర్మాధారావాహికతాం
గతాసర్వేశేమనసోవృత్తిభాక్తిరిత్యభిధియ్యతే | భగవద్ధమః భగ
వద్గుణ శ్రవణంనతు ధర్మబుద్ధ్యాతదనుష్ఠానపర్యంతం వివక్షితం తస్మా
త్ప్రేనాప్యపాయేన మనోమోక్షేనివేశయేది త్యత్రాపికేనాప్యపాయే
నేతిధర్మబుద్ధ్యానుష్ఠితేనాయత్నసిద్ధేనవా భగవద్గుణ శ్రవణేనేత్యధః
తేనశిశుపాలాదానా వ్యాప్తిః భగవద్గుణ శ్రవణేనవత్సయణ కామ
క్రోధాద్యుద్ధీపనద్వైరాద్రవావస్థాంప్రాప్తస్యచిత్తస్య ధారావాహి
కియాసర్వేశ విషయావృత్తిః | భగవదాకారతేత్యధః | తదాకారత్వ

హి సర్వప్రవృత్తికర్తాధోఽస్మాకందశఃనే అతస్సభక్తిరిత్యభిధియ్యతే
 శాస్త్రవిఘ్నః। తథాచశాస్త్రం। మద్గుణశ్రుతిమాత్రేణ మయిసర్వగుహాశ
 యే మనోగతి రవిభిన్నా యథాగంగాం భసోంబుధౌ ॥ మయిసర్వగు
 హాశయే మనోగతిరితి సర్వేశాకారతాతేనా ద్రవావస్థాయాం ధారా
 నాహిక్యపివృత్తిః ద్రవావస్థాయామాశు వినాశినీసాద్రవత్వ ధారావా
 హికత్వయుక్తాపిసర్వేశా విషయానభక్తిరిత్యుక్తం । తదేవస్పష్టయితుం
 చిత్తచేష్టితమాచక్షే చిత్తద్రవ్యంహిజతువత్ సర్వభావా త్కరినాత్మ
 కంతాపకైర్విషయైర్మోగేద్రవత్వం ప్రతిపద్యతే। జతునోహిదహనాత్మ
 కతాపయోగ మంతరేణకాతి న్యశాంతినభవతి। సౌరాలోకాదియోగే
 తుశిధిలీభావ మాత్రం సద్రుతిరితి సిద్ధం। ఏవంచి త్రస్యాపివత్స్యమాణకా
 మాదివిషయాత్మకతాపకసంయోగంవినానద్రవీభావః। విషయమాత్రసం
 యోగేనద్రవేతుశిధిలీభావమాత్రం తాపక పదోపాదానేన సూచితం।
 తానేవతాపకానాహ । కామకోపభయస్నేహ హర్షఃశోక భయా
 దయః తాపకాశ్చిత్రజతునః తచ్చాంతౌ కరినంతుతత్। ఏహంప్రత్యే
 కంలక్షణం భేదాంశ్చవత్స్యతి। యద్విషయే కామాదీనాముద్రదేకః। తద్విష
 యేచిత్తస్యద్రవీభావః పునర్విషయాంతర సంచారాదినా కామాదితి
 రోభావే కాతన్యమేవేత్యర్థః। ద్రవీభావప్రయోజనమాహ। ద్రుత్యన్వితేవి
 నిక్షిప్తః స్వాకారోయస్తువస్తునః సంస్కారవాసనా భాసభావనాశబ్ద
 భాగసా। నతువినశ్యతాజ్ఞానేనజనిత తాకీకాదిపరికల్పిత ఆత్మగుణ ఇ
 త్యర్థః। శిధిలీభావమాత్రంతు మనోగత్యతాపకైః నతత్రవస్తు విశతి
 నాసనాత్వనకించననక్ష ఈషదధేఅతాపకై రీషత్రాపకై సౌరాలోకా
 దిస్థానియైర్విషయైర్మోగేనతిమనః కించిద వయవ విశరణ మాత్రం
 ప్రాప్నోతి। అగః శిధిలీభూతేజతునీవతాద్యశేమనసినకించిద్వస్తువాసనా
 త్వేనవిశతి । కింతు వాసనావైలక్షణ్యేన తదాభాసత్వేనైవవిశతీత్యర్థః
 చిత్త ద్రుతౌభవతి వాసనాశిధిలీభావేతువాసనాభాస ఇత్యత్ర వినిగమ

కమాహ|ద్రవతాయాంప్రవిష్టంసదుత్థానిన్యదశాంగతంచేతః పునద్రుశా
తాసత్యామపితన్నైవముంచతి|ద్రవావస్థాప్రవిష్టహింగుళాది రంగస్యజ
తునః కారిస్యాపనయేన కాష్ఠాదిసంయోగే జాయమానేయధాగవ
ర గఃప్రతిభాసతే|శై ధిల్వావస్థాప్రవిష్టస్తురంగోనతథా|పవంద్రవావస్థే
చేతసియద్వస్తుస్వరూపంప్రవిష్టంతదేవచ కారిన్యదశాపర్యంతంధీతంస
త్పునచక్రేపీధావాంతరేణ విషయాంతరే గృహ్యమాణేపి ప్రకాశమ న
త్వాప్యతసానత్యజ్యతే|అతస్సావాసనేత్యుచ్యతే|శై ధిల్వావస్థాప్రవిష్టం
తునకారిస్యావస్థాపర్యంతంతిష్ఠతిస్తద్వావిషయాంతరగ్రహణసమయేచి
త్తైవత్యజ్యతఇతి సావాసవాభాసఇత్యర్థః| అతఏవయస్యఏకదాద్రుతే
చిత్తైభగవదాకారతా ప్రవిష్టా| ససర్వదా తద్భావనాకృత్యోక్త్యభవతి
త్యుక్తంసర్వభూతేషుయఃపశ్యేత్ భగవద్భావమాత్మనః భూతాభి
గవత్యాత్మస్యేషభాగవతోత్తమః ఇతి| సర్వభూతగ్రహణ సమయేపిద్ర
వావస్థాప్రవిష్టభగవదాకారతాయా ఏవప్రకాశనాత్|జతురంగవత్స
ర్వభూత భగవద్భాసోపపత్తిః సచభాగవతోత్తమః ఏతాదృశసంస్థా
రస్యా వినాశిత్యాదితిభావః| అతఏవబ్రహ్మవిదేవ ఏతాదృశ ఇత్యపా
స్తంతస్యద్రవావస్థాయా అనపేక్షితత్వేన ఉత్తమమధ్యమప్రాకృతభక్తే
ష్వగణనియ్యత్వాత్ అతద్రవావస్థాపరిపుష్టా సర్వభూతేషుయః ప
శ్యేదిత్యవస్థయాభాగవతోత్తమ ఉక్తః| ఈషద్ద్రవావస్థాయాం తువాస
నాభాసే| ఈశ్వరేతదధీనేచ బాలిశేషద్విషత్సుచక్రేమమైత్రీ కృపోపే
తాయః కరోతి సమధ్యమిత్త్యుక్తః| ఏతాదృశవస్థావతః|అగ్రేద్రవా
వస్థాయాఉత్పత్స్య మానత్వాదిత్యర్థః| యస్యతుచిత్రేన్ద్రవావస్థాపు
ష్టానాపీషదుత్పన్నా కింతుస్వయంతదధః భాగవతధర్మాక్రథాయా
నుతిష్ఠతి| సకారిస్యావస్థావినాశసామగ్ర్యావిశిష్టః| అచామేవ హర
యే పూజాం యశ్చిద్ధయేహ తేనతద్భక్తేషుచాన్యేషుగభ క్తఃప్రాకృతస్త్వ
తఇత్యుక్తః| ప్రకృతిరారంభఃతస్యాంచ వర్తమానః ప్రాకృతః|సాంస్క

తంప్రార్థనార్థకైసాధనా నుష్ఠానఇత్యుక్తః ఇయమేవద్రవావస్థా ప్రణ
 యానురాగస్నేహాదిశబ్దైరపి సంకీర్త్యతేతథావిస్మయజిహ్వాదయఃసయ
 స్యసాక్షాద్ధరితవశాధి హితోప్యథానురాగః ప్రణయరశనయాధ్యతా
 మ్మింపద్యః సభవతి భాగవతప్రధాన ఉక్తః। ప్రణయోద్రవావస్థాసవివ
 రశనారజ్జవత్ బంధనసాధనం తస్యాంప్రవిష్టస్యపునర్నిగమనా భా
 వాతే ఇత్యుక్తః ద్రవావస్థాప్రవిష్టభాగవత్స్వరూపభావస్య త్రివిధత్వా
 దుత్తమభాగవతో త్రివిధః తత్తాద్యం ప్రపంచసత్యత్వభావ సహితం
 యథాఖంబాయముగ్నిం సలిలం మహీచక్షోశీంషి సత్త్వాదితో ద్రు
 మాదీన్ సదిత్యముద్రాంశ్చ హాశేష రీరం యత్క్రించభూతం ప్రణయద
 నేన్యః ఇత్యాది। అనైనైవప్రార్థనార్థకైభాగవతోత్తమః। ద్వితియ్యః। ప్రణ
 చమిధ్యాత్వ భావసహితః యథాతత్త్వాదిదం జగదశేషమసత్స్వరూ
 పంస్వప్నాభమ సైధిగణం పురుషాఖ దాఖిరత్వయ్యైవనిత్య సుఖభాగవ
 నావసంతే మాయాత ఉద్యదపియత్సదివావధాతి అనేనమధ్యమే భా
 వతోత్తమః తృతియ్యంప్రకారార్థయేనాపి ప్రపంచభావసహితం య
 థాధ్యాతత్త్వ రతాంభోజం భావస్థితచే తస్మాత్తత్త్వంత్యామ
 కలానస్య హృద్యాసీస్తేశనైహాదిః ప్రేమాతిభావోనిధిన్న పులకాంగా
 దివ్యతః ఆనందసంస్థవేదినః నాసశ్యముభయంమునే అనేనఉత్తమో
 భాగవతోత్తమః సాధనాభ్యాస సరిపాకేన ఉత్తరోత్తరభూమికా
 దాధః ద్రవావస్థాప్రవిష్టవిషయాకారస్య అనపాయిత్యేష్టాయశ్చోపిత
 ప్రముఖ్య ఏవసపారిభాషిక ఇత్యాహస్థాయిభావ గిరాసోసౌవస్తాకా
 రోభిధియ్యతేవ్యక్తశ్చరసతామేతి పరానందతయా పునఃవిభావానుభా
 వవ్యభిచారిసంయోగేనాభివ్యక్తః స్థాయిభావఏవవినేయ యోగేదతి
 రోధానేన సత్త్వగతఏవసత్ పరమానంద సాక్షాత్కారరూపేణ రస
 తామాప్నోతీతి రసవిదాంమర్యాదాతద్దుక్తమాచార్యభరతేనవిభావా
 నుభావ వ్యభిచారిసంయోగాద్రసనిష్పత్తిరితి। అపిచభక్తైరపి రసతాంవ

క్తుంసాయాభావో నిరూప్యత ఇతిభావః స్థాయీభావస్య రసత్వోపపత్త
 యేపరమానంద రూపత్వ ముపపాదయతి భగవాన్ పరమానంద స్వ
 రూపః స్వయమేవహి మనోగత సదాకారోరస తామేతిప్రకృలంబిం
 బమేవ హ్యుపాధిసృష్టత్వేన ప్రతియ్యమానం ప్రతిబింబమిత్యుచ్యతే పర
 మానందస్వరూపశ్చ భగవాన్ మనసి ప్రతిబింబితః స్థాయీ భావతా
 మాపాద్యరస తామాసాదయతీతి భక్తిరసస్య పరమానంద రూపత్వం ని
 వివాదరీ నాప్యాలంబన విభావస్థాయీభావయోరైక్యం । బింబప్రతి
 బింబభావేన భేదస్య వ్యవహార సిద్ధత్వాత్ ఈశజీవయోగివనన్వేపంభ
 గవదా కారస్య పరమానంద రూపస్య స్థాయీభావత్వేన భక్తిరసస్య ప
 రమానంద రూపత్వమస్తు కాంతాచి విషయాణాం శృంగారాదిరసానా
 మతథాత్వాత్కథం పరమానంద రూపత్వం అతఃపరా కాంతాచి విష
 యేష్యస్తీకారణంసుఖచిద్వనం కాంతాకారతయాభేదేష్యావృతంమాయ
 యాన్వితః ॥ శ్రీ॥ ఆనందాధ్యేవ ఖల్విమాని భూతాని జాయంతే ఆనందే
 నజాతాని జీవంతి ఆనందంప్రయం త్యగ్భిసం విశంతీతి శృత్యాహి పర
 మానంద రూపంబ్రహ్మజగదుపాదానమితి ప్రతిపాదితం జన్మాద్యస్య
 యత ఇతి న్యాయేనచ తదైవనిరోధతం ఉపాదానాభిన్నంచ సర్వంకా
 ర్యంమృదభిన్నఘటవత్సర్వత్రదృష్టం సర్వంఖల్విదంబ్రహ్మజగదంసర్వం య
 దయమాత్మాసదేవసోమ్యేదమగ్ర ఆసీదిత్యాది శ్రుతిభిశ్చతదైవప్రతిపా
 దితంసూ తదనన్యత్వమారంభణశబ్దాదిభ్య ఇతిన్యాయేనచనిర్ణీతంఏవంస
 త్యపి అఖండానందాద్వితియ్యా కారేణతద భానేహేతుః మాయానిమి
 త్రావావరణవిక్షేపాదిత్యాహాకార్యేతి ఆకార్యస్యాపి కార్యాకారేణ
 భానంవిక్షేపః అఖండానందస్యాపి ఖండానందా కారేణభానంవిక్షేపః
 అఖండానందా కారేణ స్వతోభాస మానస్యాప్యభాసమావరణం తదు
 క్తం ఋతేర్థంయశ్చైతియ్యేతన ప్రతియ్యేతచాత్మనితద్వింద్యాదాత్మ
 మాయాం యథాభాసో యథాతమ ఇతి కథంతహితస్య భానమిత్యత

అహంసదజ్ఞాతంచయద్వస్తుమేయం కాంతాది-మానతః మాయావృత్తితి
 రోధానేవృత్త్యా సత్వోద్ధయాత్కణం|అజ్ఞాత జ్ఞాపకత్వేనైవ సర్వేషాం
 మానానామానతా|అన్యధాస్మృతేరపి మానతాపత్తేః| అజ్ఞాతంచస్య
 ప్రకాశతయా భాసమానచైతన్యమేవ|నజడంతన్యభానాప్రసక్తాత్తత్రా
 భరణకృత్యాభావాత్| అతః కాంతాదిగోచరమానానాం అజ్ఞాతజ్ఞాప
 కత్వేనప్రామాణ్యాయ తత్తదవచిన్నచైతన్యమేవ విషయోవాచ్యః| అ
 న్యధాతదయోగాత్|తథాచసాత్విక్యాప్రమణజనితా పరోక్షవృత్త్యా
 ఆవరణతిరోధావే సతితత్తద్విషయావచ్ఛిన్నంభాసతే| వస్తుతః పరమా
 నందరూపం విషయోపాదానచైతన్యం|అనవచిన్నస్వరూపా భానాచ్ఛ
 నసద్యోముక్తిః|స్వప్రకాశత్వభంగోవాతతఃకింతతతహ|అతస్తదేవభా
 వత్వం మనసిప్రకీపద్యతే|కించిన్నున్యనంచ రసతాయాతి| జాడ్యవిమి
 శ్రణాత్ విషయావచిన్నచైతన్యమేవ ద్రవావస్థామనోవృత్త్యా రూఢత
 యాభావత్వంప్రాప్యరసతాం ప్రాప్నోతీతి నతాకి రసస్యాపి పరమా
 నంద రూపత్వానుపపత్తిః| అతఏవఅనవచిన్నచిదానందఘనస్య భగ
 వతః స్ఫురణాత్ భక్తిరసేఅత్యంతాధిక్య మానందస్య| తాకిరసేతు|వి
 షయావచిన్నస్యైవచిదానందాంశస్య స్ఫురణాత్తత్రానందస్య న్యూన
 తైవ|తస్మాత్ భక్తిరసఏవ తాకిరసానుపేత్యసేవ్య ఇత్యర్థః|| ఇతివే
 దాంత సిద్ధాంతేస్థాయినో రసతోదితా| సాంఖ్యసిద్ధాంతమాశ్రిత్యాప్య
 ధునాప్రతిపాద్యతే| స్థాయినోరసతేత్యనుషంగః| ఏతజ్జేతోప పాదయి
 తుంసాంఖ్యసిద్ధాంతంవృత్త్యాదయతి|తమోరజస్సత్వగుణామోహదుఃఖ
 సుఖాత్త కా| తస్యయాప్రకృతిహేతుస్సర్వంకార్యంచతస్యయం| తథా
 హి|సాంఖ్యావీవమాచక్షతే| సర్వేభావాన్సుఖదుఃఖ మోహాత్తక్తైక సా
 మాన్యప్రకృతికాః|సుఖదుఃఖ మోహాత్తకత్వేన ప్రతియ్యమానత్వాత్
 యేయదాత్తకత్వేనప్రతియ్యంతే|తేతదాత్తకసామాన్యప్రకృతికాః| య
 ఛామృదాత్తకతయా ప్రతియ్యమానామృత్సామాన్య ప్రకృతికాః|

రావదయః । అనుగతకారణాతి రి క్తసామాన్యసభ్య పగమాన్యఘట
 త్వాదినావ్యభిచారః । సుఖదుఃఖమోహత్వ కత్వేనైతే ప్రతియ్యంతే । త
 స్మాత్తత్సామాన్య ప్రకృతికా ఇతి అనుమానేన సుఖదుఃఖ మోహత్వక
 ప్రకృతీసిద్ధిః । తత్రయత్సుఖం తత్సత్త్వం యద్దుఖం తద్రజఃయోమోహో
 విషాదః సతమఇతి తస్యాః త్రిగుణాత్వకత్వసిద్ధిః । నచపరమాణుభి బ్రహ్
 మ్గుణావా అధాంతరతా పరమాణువాదే కార్యకారణయోభేదా
 భ్యుపగమేన తేషామతీం ద్రియత్వేనచతదాత్మకతయాకన్యాపి కార్యస్య
 ప్రమియ్యమాణత్వాభావాత్ । పరమాణుషుప్రమాణాభావాచ్చసగం
 ద్యకాలీన కార్యోపాదానాను మానస్యలాఘవతర్క సహకారేణఏకో
 పాదాన విషయత్వాత్ । క్షిత్వాది కర్తృనుమానస్య ఏకకర్తృషేషయత్వ
 వత్ బ్రహ్మవాదినాంకార్య కారణయోర భేదాభ్యుపగమేపినజగత్ప్ర
 హ్లాత్తనాప్రతియ్యమానత్వం సుభవతి । బ్రహ్మణః సర్వలౌకిక మానా
 గోచరత్వా భ్యుపగమాత్ । నను సద్రూపేణ బ్రహ్మపీసర్వ ప్రమాణగో
 చరః । తథాచతదాత్మనాకార్యస్య ప్రమియ్యమాణత్వమస్త్యేవేతిచేత్ । కి
 మనేన అకాండతాండవేన । బ్రహ్మణః నిస్సామాన్య విశేషత్వే ననానా
 రూపాసంభవఇతి సాంఖ్యసంభావనాభిమానః । ననుభవతా మప్యసిద్ధో
 హేతుః । సుఖదుఃఖమోహ నామాంతరాణాం బాహ్యఘటాది తాదా
 త్మ్యాసంభవాత్సం భవేవాసర్వంవస్తుసర్వప్రమాతారం ప్రతిత్క్రియా
 రతయాప్రతియ్యేతేత్యతఆహ । త్రిగుణాత్వకమేకైకంవస్తుత్రాకారమిత్వ్య
 తేనిజమానస సంకల్పభేదేనపురుషైస్త్రీభిః । నతావదాంతర బాహ్యయో
 స్తాదాత్మ్యాసంభవః । బాహ్యనాషేవమనః ప్రతిబింబితత్వేన అంతరత్వా
 త్ । నాపిసర్వాక ప్రతిత్వేభానప్రసంగః । తత్తద్వాసనారూపసహ
 కాతిభేదాత్ । ఏతదేవోదాహరతి । కామిన్యాస్సుఖతా భర్తృసపత్న్య
 దుఃఖ రూపతాతదలాభా త్తథాన్యేనమోహత్వ మనుభూయతే । భర్తా
 రంప్రతికామిన్యాస్సుత్వాంశ ఏవాద్రియతే సపత్నీం ప్రతితురజోంశః

తాంకామయమాన మన్యంచతామ విందంతం ప్రతితమోంక ఏవ|అతః
క్రమేణతేషు సుఖమఃఖ విషాదాః ప్రాదుర్భవంతి| అతః వ్యవస్థాప ప
త్తిః| వాసనా భేదేనమానభేద ఏకస్మిన్నపి భట్టాచారైర్యత్యక్తః| పతి
వ్రాట్కా-ముఖసుతా నేకస్యాంప్రమదాతనా కుణపఃకామినీభక్త్యమిత
తేధావికల్పనాఇతి| ఫలితమాహావ్రవంసతి సుఖాకార ప్రవిష్టామానసం
పదాతదసా స్థాయీభావత్వం ప్రతిపద్యరసోభవేత్| క్రోధావిభావస్యా
పిరజ స్తమోమి శ్రితసత్వో ద్రేకనిబంధచి త్తద్రుతిఫలితత్వాత్సుఖమయ
త్వమిత్యభిప్రాయః| ద్రవీభావస్యసత్వధర్మత్వాత్తం వినాచస్థాయీ భా
వాసంభవాత్ సత్వగుణస్య చసుఖ రూపత్వాత్ సర్వేషాంభావానాం
సుఖమయిత్వేపి రజ స్తమోంకమిశ్రణాత్తారతమ్యమవగంతవ్యం| అతః
సర్వేభిరసేమ తుల్యసుఖానుభవః| ఉపరిష్టాచ్చస్పష్టికరివ్యతే | అత్రా
హుచ్ఛాకికాః| నిత్యనిరవయ వమణపరిమాణంమనః తస్యకథంసావయ
జతున్యష్టాంతేన ద్రవీభావద్వారా విషయాకార పరిణామోవక్తుంశ
క్యతే| నచనిరవయవస్య స్రాగవృద్ధీసంభవతః| తస్మాదుక్తం స్థాయీభావ
నిరూపణ మసంగతమితి | తత్తాహ| పరమాణ్వేకరూపంచ చిత్తంనవిష
యాక్యతి| ఇత్యాదిమతమన్యేషా మప్రమాణ్యాదుపేక్షితం| ఆదిశబ్దాన్వి
భువనఇతి ప్రాభాకరాణాంమతం| అనంతరప్రత్యయఏవ ఉత్తరజ్ఞాన
కారణతయా మనఇతి సాగతానాంమతంచ సంగృహీతంభవతి| ఆయం
భావః| కరణత్వా త్వరశవత్ ఇంద్రియత్వాచ్చక్షుగాదివత్ మనసఃమ
చక్షుష పరిమాణత్వ మనుమియ్యతే| నచాణుత్వానుమానేకించిల్లింగమ
త్తి| నాపినిత్యేంద్రియత్వాత్ శోత్రవద్విభుత్వానుమానం| నిత్యత్వస్యా
స్థితత్వాత్| ఆకాశస్యాపినిత్యత్వాభావేన తత్కార్య శ్రోత్రస్యసుతరాం
న్యోత్వాభావత్| అతఏవ జన్యవిభుత్వాభావాన్మద్యమ పరిమాణత్వా
నుమానస్య శ్రోత్రేన వ్యభిచారః| యదేంద్రియంయద్గుణగ్రాహకంతదేంద్రి
యంతద్గుణవదితి వ్యాప్తిః| యథాచక్షురాదేః స్వగ్రాహ్య గుణవద్భు

తారభ్యత్వసాధ్యత తథామనసోపి పంచభూత గుణగ్రాహకత్వసత్యద్వ
త్వనిశ్చయత్ స్వగ్రాహ్యగుణవత్పంచభూతారభ్యత్వః సాధ్యతాయాం
విశేషాభావాత్ | నచవికాతియ్యానామనారంభ కర్తవ్యవిశేషః | సువణం
సూత్రైః పట్టసూత్రైః కాపాకస సూత్రైశ్చ వికాతియ్యైరేక పటారం
భదర్మవాత్ తత్రావయవ్య నంగీకారే అన్యత్రాపి తథానంగీకార సంభ
వాత్ | అవయవినః ద త్రజలాంజలిత్వ ప్రసంగాత్ | తస్మాదపంచీకృత
పంచ మహాభూతార భృశత్వ ప్రధానం సంకోచవికాస శీలంస్వచ్ఛద్ర
వ్యం చక్షుర్వ స్మార్తద్రవ్యాభిఘాతామోగ్యం | దేహపరిమాణం మనో
భ్యుపగంతవ్యం | సిద్ధాంతే సుఖదుఃఖేచ్ఛా జ్ఞానాదీనాం తదాశ్రయత్వా
భ్యుపగమాత్ | తేషాం చ సర్వశరీరవ్యాపిత్యేనోపలంభాత్ తదాశ్రయ
స్యమనసోపి సర్వశరీరవ్యాపిత్యాత్ | అణుత్వాభావే సర్వేంద్రియసం
బంధాత్ యుగపన్నానాజ్ఞానోత్పత్తిప్రసంగభిచేన్నప్రకేనేంద్రియేణ
ఏకదాఏకమేవజ్ఞానంజన్యతే ఇతి నియమస్తావదావయో స్సమః | అన్యథా
యగపచ్చాక్షుషజ్ఞానద్వయోత్పత్తిః కింనస్యాత్ జ్ఞానేంద్రియజ్ఞానా
నాంతయుగపదు త్వత్రివ్యతివేదీభుశేషులీంభత్యయతః శబ్దస్పర్శ
రూపరసగంధానాం యుగపద సుభవాత్ | సుషుప్త్యన్యధాను పప
త్యాత్పత్తిసంస్థం యుక్తగుడిస్య యుగపద్రసస్సశోపలంభతవా పిదు
నివారః | తస్మాన్నాస్తదభ్యుగతే మనశ్చేతస్త్వత్త్రివ్యాయసిద్ధేవిమతి
స్సంభవతి | సదనంతరప్రవృత్తయస్తుతినిర్మలై కీ కర్త్యాదుపేక్షితః | విస్తరస్తు
అస్తదీయ్య వేదాంత కల్పలతాయా మనుసంధేయః | అతః స్వభవస్వభా
వస్యసావయవస్యమనసః జపకాదీవద్విషయాకార గ్రాహకత్వం వే
దాంతశాస్త్రేసాంఖ్యశాస్త్రేవ యన్నిరూపితం తత్ప్రమాణకర్త్యాదతి
సమీచిన మేవేత్యాహ | గృహ్యేతి విషయా కారం మనోవిషయయోగతః
ఇతి వేదాంతిభిన్నాంత్యై రపి సమ్యక్చిరూపితం | యద్యపి సాంఖ్యవా
నూనాంకారకంమనః బ్రహ్మచాదిసాంతుమత్యేభాతికమితిమహావిశేషః

తథాపి విషయాకారగ్రహకత్వం సమమితీతుల్యవదుభయోపన్యాసః |
 ద్రవీభావపూర్వకం చిత్తస్యవిషయా కారతా భాజనమిత్యత్ర భావ్య
 కారవచన ముదాహరతి | మూషాసిక్తం యథాతామ్రం తస్మిన్ భంజాయ
 తేతథాఘటాదివ్యాప్తువచ్చిత్రంతస్మిన్ భంజాయతే ధృవం | మూషా
 ఘటపాకయంత్రీతద్వారాద్రవీభూతంతామ్రం యతః ప్రతిమాద్యాకార
 ఘటితోదరేమృదాదిసంస్థానవిశేషేసిక్తంతస్మిన్ భం భవతి త్రగుదంస్థసం
 స్థానాకారంభవతి ద్రుతత్వాత్ | ఏవం రాగద్వేషాదినా ద్రవీభూతం
 చిత్తంచతురాది ద్వారాయత్రసిక్తంభవతి స్వయమేవతత్తద్విషయా
 కారంభవతీతి కారికాధః | యద్యప్యప్రీత్యాకే సామాన్యతవద్రవీభా
 వఉక్తః తథాప్యనుభవబలాదాగాది విషయేవ్యవస్థాప్యతే | తదభా
 వేతు శిధిలీభావమాత్ర మిత్యుక్తమధస్తాత్ | మనోవిషయాకారం విష
 యగతావరణ నివర్తకంస్యాత్ ఆలోకవదతి త్యనుమానమస్మిన్నర్థే ప్ర
 మాణమిత్యాహ | వ్యంజకోవా యథాలోకోవ్యంగ్యస్యా కారతామియా
 త్ సర్వాధావ్యంజకత్వాద్ధీరధాకారాప్రదృశ్యతే | వ్యంజకస్యతేదా
 కారత్వాభావేతద్గతావరణనివృత్తైరదశేనాదిత్యధః | భగవత్పూజ్య
 పాదానామియముక్తిస్సయుక్తికాతథావార్తికకారైరప్యయమధో ని
 రూపితః | వ్యంజకోవేత్యాద్యుక్తిర్వార్తికకారాణామపియుక్తిరనుమాన
 రూపాదశితా | వార్తికకారాణాం వాక్యాంతర ముదాహరతి | మాతృ
 రానాభి నిష్పత్తినిష్పన్నం మేయమేతితత్ మేయాభి సంగతంతచ్చ
 మేయాభత్వంప్రపద్యతే | మాతృః చిదచిద్గ్రంథిరూపాశ్చచిత్తాదంతఃక
 రణాత్ | వృత్తిజ్ఞానాఖ్యస్యద్రవీభావపూర్వకస్య మానశబ్దవాచ్యస్య పరి
 ణామవిశేషస్య అభినిష్పత్తిభావతితచ్చపరిణామ విశేషాత్త్వకంమానం
 నిష్పన్నంసత్ చతురాది ద్వారాఘటాది విషయపర్యంతం గచ్ఛతి శరీ
 రావభిన్న మంతః కరణమత్యజన్నేవకుల్వాజలవత్ | తతశ్చఘటాది సం
 బంధంసత్ ఘటాద్యాకారతాంప్రాప్నోతి తతశ్చతతః ప్రత్యాభివ్యక్త్య

ఘోషాద్యుపలంభఇతికారికార్థః । సర్వాచేయప్రక్రియ అస్మాభివిక్రస్త
 రేణప్రతిపాదితా సిద్ధాంతవిందా । ఏవమేతాదృశంవాక్య ముదాహర్యకు
 నేకశః । చి త్రస్యవిమయా కార గ్రాహకత్వోపపాదనేగ్రంథగౌరవభయా
 న్నోదాహ్రాయతే । పంచదశ ప్రకరణే విద్యారణ్యశ్రీపాదైరప్యయ మ
 ధోదశికతః । తముపసంహ్వరవ్యాజేనాహ । అతోమాంస మయీయోషి
 త్యాచదన్యమనో మయీ । మనో మయాకారభేదం వినా ఏకస్త్రిభా
 తికేపిండేభేదప్రత్యయాయోగాదిత్యర్థః । భేదప్రతితిషేవ సర్వసిద్ధాము
 దాహరతి । భార్యాన్నమాననాం దాచయా తామాతేత్యనేక ధాజూ
 మాతాశ్వశురః పుత్రః పితేత్యాదిపుమానపి । భిద్యతఇత్యనుషంగః । ఏక
 త్వవైధమ్యముక్త్యావిరాశిత్వా వినాశిత్వవైధమ్యాకంతరమాహ । బా
 హ్యపిండస్యనాశేపి తిష్ఠత్యేవమనోమయః ఆతః స్థాయీతి విద్యద్భిరయ
 మేవనిరూపితః । అపిశబ్దాద్దేశకాలాదినాన్యవధానేపి మనోమయః అన్య
 వహితోవేత్యర్థః । ఏవంసామాన్యతః స్థాయీభావస్వరూప ముపవర్ణి
 తం । విశేషేణతుసర్వేషాంలక్షణంవత్సృతే పృథక్ । మనోమయోవిషయా
 కారవీవ అవినాశితాత్ స్థాయీభావఇతి కధిశతస్య తురతిహాసాది
 రూపేణ భేద స్తల్లిక్షణంచ వత్సృతేనంతరోల్లాసఇత్యర్థః । యస్మా
 త్ ద్రుతచిత్తప్రవిష్టః విషయాకారోన పాయీతస్మాత్ । భగవంతం
 విభునిత్యంపూణణంబోధనుభాత్తకం యద్యగృహ్యేద్భ్రుతంచిత్రక్రి మ
 స్తదవశిష్యతే । విభుమితి సర్వదేశవ్యాపకత్వంనిత్యమితి సర్వకాలవ్యా
 పకత్వం పూణణమితి అప్రియతయా సర్వదైవతభ్రమాధిష్ఠానత్వం
 బోధనుభాత్తకమితి నిరతిశయపుమధకత్వందశికతం । ఏతాద్యుకేనభగవ
 దాకారేణమనోగతేన అనాదికాలప్రవిష్టానాంవిషయాకారాణాంకబళీ
 కరణాత్తన్నాత్రపరిస్సూక్త్యా కృతకృత్యోభవతీత్యర్థః । ద్రవిభావస్య
 ప్రయోజనం పూర్వోక్తమేవ స్మరయతితత్త్ర ప్రయత్న దాధ్యాయ ।
 కతినా శిధిలాబ్ధినన్యగృహ్యతి నవాస్యతే తిషేత్తాన్వానమిత్యాశుస్త

నృధాః ద్రవస్తరాదిను । కఠినధీనకా గృహ్యత్యేవ శిధిలాశుగృహ్య
 త్యేవ నాన్యతేద్రవీభావాభావాదితిపూర్వమేవ త్తంద్రవత్వాభావః కా
 రిన్యంశువద్భవన్యం కైరిన్యంతద్భవవస్థాకార్యభూతసాత్విక భావా
 భావాదవసేయంత్రచ్చస్తంభ స్వేదోధరోమాంః స్వరభంగోధవేప
 ఘః పైవణ్యమశ్రుప్రళయభిత్వప్తే సాత్వికాస్త్పతాః । భిత్వభిహితాః ।
 ఆపవీప భగవద్విషయే కారిన్యంనింద్యతే । తదత్త సారం హృదయంబలే
 దంయద్భృహ్యమాత్రేనాఃరినామధేయైః । నవిక్రియేతాథ యథావికారః
 సేత్రేజలంగాత్ర రుహేషుహషణః । కథంవిహరోమహషణః । ద్రవతాచే
 తసావినా వినానందాశ్రుకలయాశుభ్యే భక్త్యా వినాశయః । భక్త్యావి
 నాశధమాశయశ్శుభ్యేత్ । భక్తిశ్చద్రవతాచేతసా వినాకథంస్యాత్ । ద్ర
 వచ్చిత్తంచకథం రోమహషణం ఆనందాశ్రుచవినాజ్ఞాయేతేత్యథః ।
 ఆశ్రుశ్రులకయోరప్యభిధానం స్తంభస్వేదా దీనామప్యపలక్షణం యతః
 ద్రవత్వాభావేచిత్తంనవాన్యతే ఆత్మబుధాః । పండితాః కామక్రో
 ధాద్యనాస్పదీధూత పధిపతితత్పుణాది జ్ఞానముపేక్షాజ్ఞానం సంస్కా
 రా జనకమిత్యాహుః । తథాచోక్తం । న్యాయనా రిక్తకృద్భిః । యతః
 నదుఖసాధనం నాపిసుఖసాధనం తదేవ తోపేక్షణియ్యమితి । సుఖసాధ
 నే రాగస్పృహసాగ్రహేతుః । దుఃఖసాధనేద్వేషః తథాతదుభయాభా
 వేతుచి తేద్రవత్వాభావాన్మజాయతే సుఖదుఃఖ సంస్కారభిత్వధః ।
 ఏతావాగేవ సర్వేషాంకాస్త్రాణాం రహస్య భూతోధః । యద్విష
 యాకారతానిరా కరణపూర్వకం చిత్తస్వభగవదా కారతా సంపాద
 నం సర్వేషామపి కాస్త్రాణాం అత్రైవ వ్యాపారభేదేన పర్యవసానా
 త్ । నన్యనాదికాల్పద్రవచ్చిత్తప్రవిష్టత త్తదిష్టానిష్ట విషయకోటి సంకీ
 ర్ణతా చిత్తస్వస్వభావభూతా శీతతేవతోయస్య ఉష్ణతేవద హానస్య
 సుచకిష్ణతేవ పవనస్య కథంనివ ర్తతాంధర్మిణీసత్త్వసతి వాన్యభావోప
 మదాకస్సంభవాదిత్యే తే ఆహా । కారిన్యం విషయేకుర్మాద్భవత్వంభగవ

త్వదే|ఉపాయైశ్చాస్త్ర నిర్దిష్టైరనుక్షణమతోబుధః । విషయా కారతా
 హీచి త్రస్యసస్వభావభూతా|తస్యాఆగంతుక హేతుజన్యత్వాత్|తథా
 హి|స్థూలవిషయాకార తా హేతురింద్రియ సన్నికషాదిజాణ గ్రరణే
 సూక్ష్మవిషయా కారతాహేతు మ్మనోగత వాసనాస్వప్నే|తదుభ
 యా భావేతు|సుషు పి వస్త్విషయమేవచి త్ర-భవతి| సుషుప్తాచి త్రల
 యాభిధానంచ నిర్విషయత్వాభి ప్రాయకమేవ| వీతచ్ఛభగవతాసూత్ర
 కారేణైవదశితం । తదావీతేస్సంసారవ్యపదేశాదితి|అపీతిలయః| మ
 ర్యాదాయామ జ్జేతస్య మనసేలయాత్ పూర్వకాలే సంసారవ్యప దే
 శః| నతుతల్లయే సతీతి సూత్రార్థః| తథాచసుషుప్తావపి వునరుత్థానే
 నసంసారవ్యపదేశస్యసత్వాన్న మనోలయః| వివరణకారాణాంతు|య
 త్తుకేయం సూక్ష్మతానామేత్యాదినా మనోలయాభిధానం తత్పరమత
 ఖి|దనాభిప్రాయేణ|నతుస్వమతాభిప్రాయేణ|సూత్రవిరోధాదితిభావః|
 భగవదాకాంతాతు చి త్రస్యస్వాభావికీ|తస్యచి త్రకారణీభూత భూత
 సూక్ష్మకారణానిర్వచనియ్యుచిచిత్రానేక శ క్తిమన్నా యాధిష్ఠానస్యనిత్య
 స్యవిభో స్సర్వాంతర్యామిణః సర్వత్రాసు గతత్వాత్| యథా|ఘట
 స్యజలాదిపూర్ణతా కరణసాధ్యా|ఆకాశపూర్ణతాతు స్వతః| తస్య
 సర్వవ్యాపకత్వాత్ । తదు క్తంవార్తికకార పాదైః । వియద్వస్తుస్వభా
 వానురోధాదేవన కారకాత్ । వియత్సం పూర్ణతోత్పత్తౌ కుంభస్యై
 వం దృశాధియం । ఘటదుఃఖాచి రూపత్వంధియోధర్మాదిహేతుతః ।
 స్వతస్సిద్ధాత్త్యసంబోధవ్యాప్తివశ స్త్వనురోధతత్తి|చి త్రస్య భగవదా
 కారతాయాం|స్వతస్సిద్ధత్వేనహేత్వ నపేక్షాయాం శాస్త్రస్య కోవీప
 యోగఇతి దేదన్యాకారతా విరోధిభగవదాకారతా సంపాదనఇత్యేవ
 ధేహి|యాస్వాభావికీ భగవదాకారతా చి త్రస్య|సా విషయాకారతా
 సహచరితత్వాత్తత్సాధకత్వాచ్చనతద్విరోధిని|శాస్త్రజన్యాతుసాధనో
 పక్రమేపరోక్షేవ భాసమానా సాధనాభ్యాసక్రమేణ|విషయాకారతాం

శనైశ్చనైః పిరోదధతి సాధనపరిపాకేన అపరోక్షతాం సీతాసతీతాం
సమూలఘాత ముపహంతి, అతఏవో క్తం యహ్యబ్జనాభ చరణేషణ
యోరు భక్త్యాచేతోమలాని విధమేద్గుణకర్తృజానితస్త్రి విశుద్ధఉపలభ్య
త అత్తతత్వంసాత్మాద్యధామలద్యశోస్సవిత్ప్రకాశః । యధాగ్నినా
హేమమలంజహతిధాతంత్రనస్త్వంభజతేచరూపం అత్తాచకగ్నానుశ
యం విధూయమద్భక్తియోగేన భజేత్తతోమాం యథాయథాజ్ఞాపరి
మృజ్యతే సౌమత్పూర్ణాగాధా శ్రవణాభిధానైః తథాతథావశ్యతి తత్త్వ
సూక్ష్మచక్షుర్యధైవాంజన సంప్రీయుక్తం విషయాన్ధ్యానుతప్తైః
విషయేషు విషజ్జతేమామనుస్తరతచ్ఛిత్రం మయ్యేవప్రవిలియ్యతే తస్మా
దనగభిధ్యానం యథాస్వప్నమనోరథంహిత్యామయి సమాధత్స్వమ
నోమద్భావభావితం । ఏతావాన్యోగఆదిష్టః మచ్చిమ్యైస్సనకాదిభిః ।
సర్వతోమన ఆకృప్యమయ్యధావేశ్యతేయథా । సచకపిలదేవేనో క్తః ।
అనిమి త్రనిమిత్రేనస్వధమేకామలాత్మనా । తీవ్రయామయిభక్త్యాచక్రత
సంభృతయాచిరం జ్ఞానేనదృష్టతత్వేనవైరాగ్యేణబలియ్యసా । తపోయు
క్తేనయోగేన తీవ్రేణాత్మసమాధినాప్రకృతిః పురుషశ్చేహదహ్యమానా
త్వహనిశం । తిరోభవిత్రీశనక్తైరగ్నేర్యోనిరి వారణః । ప్రకృతిస్వా
భావిక విషయాకారతేత్యర్థః । హంసగీతాయంచ । గుణేష్యావిశ తె
చేతః గుణాశ్చేతసిచప్రభో । కథమన్యోన్యసంయోగం ముముక్షురతితీ
క్షణతీతినసకాదిప్రశ్నస్యాత్తరం భగవానువాచ మనసావచసాచృష్ట్యా
గృహ్యతేనైర్విరపింద్రియైః । అహమేవనమత్రోన్యఇతి బుద్ధ్యధ్వమంజ సా
జ్ఞాగ్రత్స్వప్నసుషుప్తంచగుణతోబుద్ధివృత్తయః తాసాం విలక్షణోజీవః
సాక్షీత్వేన వ్యవస్థితః । యహి సంస్కృతిబంధోయమాత్మనోగుణవృత్తిదః
మయితుశ్చేస్థితో జహ్యత్యాగ సద్గుణచేతసాం । అహంకారకృతం బం
ధమాత్మనోర్ధావిపర్యయం విద్యాన్నివృత్త్యసంసార చింతాంతుర్యేస్థి
తోత్త్యజేత్ । యావన్నానాధాభిః పుంసః ననివర్తేతయ్యక్తిభిః జాగర్య

పిస్వపన్నక్షిఃస్వప్నేజాగరణంయథా | అసత్వాదాత్మనోన్యేషాంభావా
 నాంతత్కృతాధిదాః | గతయోహేతవశ్చాస్యమృషాస్వప్నదృశోయ
 థా | ఏవంవిమృశ్యగుణతో మనసస్త్ర్యవస్థాం మన్నాయయామయిక్య
 తాఇతి నిశ్చితాధాః | సంభిద్యహంకమను మానసదుక్తితీక్షణ్ణానా
 సిరాభజతమాఖిల సంశయాధిం | ఏవంజిజ్ఞాసయాపోహ్యనానాత్వభ్రమ
 మాత్మసి | ఉపారషేత విరజం మనోమయ్యప్యకసర్వగే ఇత్యాది | అయ
 మత్రనిష్కషః | చిత్రేస్వాకార సమపకాయే విషయాః తేభగవద్వ్య
 తిరిక్తానభవంతి | భగవత్యధ్వస్తత్వాత్ | భగవత ఏవసద్భూతతయాఘట
 స్సై ఇత్యాది సదాకాశేణైవ సర్వవిషయాశాం స్ఫురణాత్ | సర్వంఖ
 ష్పదం బ్రహ్మతజ్జ్ఞానతిశ్యత్యాభగవదేవోద్భవత్వ భగవదేకస్థితత్వభగ
 వదేకలయత్వేన మృచ్ఛఘటవదభేదావ భోధనాత్ | స్వప్నాదిప్రపంచవ
 ద్భావ్యత్వాచ్చ | అతఏవ భగవదా కారస్ఫూర్త్యాతే సర్వేనివ ర్తమా
 నాస్త్రయూపావీవభవంతి అధిష్టానజ్ఞాననివ ర్త్యత్వాదధ్యస్తానాం | ఏవం
 చసతి విషయనిష్ఠః సర్వోపి ప్రేమాభగవత్యే వాపి తోభవతి తద్వ్యతిరి
 క్తాస్ఫురణాత్ | ఏతాదృశీచాస్తాప్రాధికతా ప్రహ్లాదేన | యప్రితిర
 వివేకానాం విషయేష్వసపాయసి | త్వామనుస్తరతస్సామే హృదయా
 వ్నాపనపత్వీతితస్తా దేతాదృశయుక్త్యనుసంధానేన సర్వాధిష్ఠానస
 న్నాత్రంపరిపూణం చిదానందఘనం భగవంతమద్వయమాత్మాసంని
 శ్చిన్వతః స్వాప్నిక విషయేష్వివజాగ్రద్విషయేష్వపితుభత్వానుసంధా
 నేన వైరాగ్యంమహదుపజాయతేవశీకారాఖ్యం | ఏతచ్చసూత్రితంభగవ
 తాపతం జలిన్యాదృష్టానుశ్రవికవిషయవిత్పష్టస్యవశీకారసంజ్ఞం | వైరాగ్య
 మితి | చతుర్విధంహి వైరాగ్యం | సాధ్యసాధనభావాపన్నమాగమప్రసిద్ధం |
 తత్రమహతాప్రయాసేనాపిచిత్రదోషానవశ్యం నిరాకరిష్యామి త్యధ్య
 వసాయాత్మకంప్రథమం | యతమానసంజ్ఞం | వైరాగ్యతతో నిరంతరము
 పాయానుష్ఠానేక్రీయమాణే ఏతావతోదోషా ఇదానీతిర్వాః | ఏతావ

తత్సావశ్యంత ఇతిచిత్తస్థవత్ ప్రతిక్షణమవధానం ద్వితియ్యం వ్యతి
 రేకసంజ్ఞంవైరాగ్యం ఏవంప్రతిక్షణం భూమికాద్యయాభ్యాసంకుర్వతః ।
 సర్వతోభావేన బహిరింద్రియాణాం వివయేష్య ప్రవృత్తిః అంతఃకరణ
 గతవాసనాయాం సత్త్వామపి సాత్త్వియ్యమేవేంద్రియసంజ్ఞంవైరాగ్యం ఏ
 వంభూమికాత్రయాభ్యాసాత్ దృష్టేషువనితాదిషు ఆశక్తివికేషుస్వగ్ధా
 దిషు ఇంద్రియైర్గృహ్యమాణేష్యపి దోషదశకం పరిపాకజన్యో అస్మి
 హంతికాచి త్రవృత్తిః సావశీకారసంజ్ఞంవైరాగ్యంతదపిద్వివిధం । పరమప
 రంచ । ద్వితియ్యం సూత్రితం పతంజలి నా । సూ॥ తత్పరం పురుషఖ్యాతైర్గణై
 తృణ్యమితి । పురుషఖ్యాతేరాత్మజ్ఞానాదనంతరం యద్గుణేషు కబ్ధాదివిష
 యేషు వైతృణ్యం వైరాగ్యంతత్పరం శ్రేష్ఠం । ఫలరూపత్వాత్ తతః పూర్వం
 తులపరం సాధనరూపత్వాదిత్యర్థః । తస్య చ లింగమితర ఫలనిరపేక్ష
 త్వేన మోక్షమాత్రస్పృహశుత్వం । యథానుచకుండస్య । న కామయేస్యం
 తవ పాదసేవనాదకించనప్రాధ్యతమాద్యరం విభోతరాధ్యకస్తాన్వి మప
 వగ్గదంహరేవణీత ఆర్యోఽవరమాత్మబంధనం తస్మాద్విస్మయ్యాశిష ఈ
 శసర్వకః రజస్తమస్సత్వగుణానుబంధనాః ॥ నిరంజనం నిర్గుణమద్వయం
 పరంత్యాం జ్ఞప్తిమాత్రం పురుషం ప్రజామ్యహం । చిరమిహ వృజినా ర్తస్త
 ప్యమానోనుతాపైరవిత్పషడమిన్ద్రీయబంధైః కథంచిత్ । శరణదసము
 పేత స్తవత్పదాబ్జంపరాత్మకాభయమృతమశోకంపాహిమాపన్నమీశ
 భిః । ఏతాద్భుతదశాయాంచ భగవత్ప్రేమా । నపరాంకాప్తామధిరోహతీ
 తి । తంప్రతిభగవతో క్రింతాత్రధర్మాత్ కీతేజం సూనవధీర్మగయా
 దిభిః సమాహిత స్తత్పరసాజన్యఘంమద్గయశ్రయః । జన్మన్యనంతరేరా
 జశర్యభూతసుహృత్తమః । భూత్వాద్విజవర స్త్వంవైమామంతే బ్రహ్మ
 యాన్యసీతి । తదపరంవైరాగ్యం సూచితం తేనచ ప్రేమప్రపకషా భావేన
 తదానీమేవకృతార్థతాపర వైరాగ్యభావేనచ భక్తిప్రపకషా భావా
 త్ । తస్మైవకృతకృత్యతా హేతుత్వాదిత్యర్థః । పర వైరాగ్యస్య

లింగం మోక్షపర్యంతం సకలనిరపేక్షత్వం యథా ఇమం లోకంతదై వా
ముమాత్సాన ముభ ద్దామనం ఆత్మానమనుయే చేహయేరాయః పశ
వో గృహః విస్మజ్యసర్వాసన్యాంశ్చ మామే కం విశ్వతో ముఖం భజంత్య
సన్యయాభక్త్యా తాకమృత్యోరతిపారయే సాలోక్య సాష్టిక సామిప్య సా
రూప్యైకత్వమవ్యుతదీయ్యమానం స గృహ్లాంతి వినామత్సే వనంజవాః
నైకాత్మతాం మేస్సహాయంతికే చిన్నత్పదసేవా భిరతామదీహః యే
న్యోస్యతో భాగవతాః ప్రసజ్యసభాజయంతే మమపారుషాణి నపారమే
స్యం నమహేంద్రధిష్ఠ్యం న సార్వభౌమం న సాధిపత్యం న యోగసిద్ధిరపున
భవం వావాంఛంతియత్పదరజః ప్రపన్నాః ప్రహ్లాదః అహంత్యకా
మస్తద్భక్తికీర్తనం తుస్వామ్యనపాశ్రయః నాన్యధేహేవయోరధఃరా
జసేవకయోరివ పృథుః నకామయేనాధతదప్యహంధ్యవం నయత్రయుష్మ
చ్ఛరణాంబుజానవః మహాత్తమాంతహృదయాన్తుభిర్యుతః విధత్స్వ
కణ్డాయుత వేషవేవరోధ్యవః యానివృతిస్తనుభృతాంతవపాదప
ర్షధ్యానాభవజ్జనకధాశ్రవణేన వాస్యాత్ సాబ్రహ్మణీస్వ మహిమ
న్మహినాధమా భూత్కింస్వంతకాసిలు లితాత్పతతాం విమానాత్ మ
హిష్యః నవయంసాధ్వీ సామ్రాజ్యం స్వారాజ్యం భోజ్యమవ్యుతవైరా
జ్యం పారమేష్ఠ్యం వా ఆనంత్యం వాహరేః పదం కామయా మహవీరస్య
శ్రీమత్పాదరజః శ్రీయః కుచకుంకుమ గంధాఢ్యం మూర్ధ్నాకవోధుం
గదాభృతః కృద్రః ప్రత్యానీతాః పరమ భవతాత్రాయతానస్వభా
గాదైత్యాక్రాంతం హృదయకమలంత్యద్భవం ప్రత్యబోధి కాలగ్రస్తంకి
యదిదమహునాధ శుశ్రూషతాంతేముక్తిప్రేమాంసహి బహుమతానా
రసింహ్యపరైః కిం యథా యస్యభక్తిభాగవతిహంసేని శ్చేయసా
త్తనివిగ్రహితోమృతాం భోధాకిమనైస్సాత్తకోదకైః వృత్రః ననాకపు
ష్ఠం నచపారమేష్ఠ్యం నసార్వభౌమం నసాధిపత్యం న యోగసిద్ధిరపున
భవం వానమంజసస్త్వా విరహాయుకాంత్యేక్రతుతయః దురధిగజాత్మ

తత్త్వ నిగమాయతవా త్తతవోశ్చరిత మహమ్మతాద్ధి పరివతక పరిశ్రమ
 ణాః । ఏవమన్యదప్యూహనియ్యం ఏతాద్భవేమోక్షపర్యంత సకలనిరపే
 త్తత్త్వరూపేపరే వై రాగ్యేనతి ఫలాంతరేపీమ్నః । అనువయాత్ పర
 మానందరూపే పరమాత్మన్యేప్రేమ పరాకాష్ఠా మధిరోహతి య
 ధావృతస్య అజాతపక్షాభవమాతరం ఖగాః స్తన్యంయధావత్సతరాః
 త్సుధారాః । ప్రియంప్రియేవత్పపితావిషాణామనోర విందాత్మదిదృశ్యతే
 త్వామితి అతఏవ జ్ఞానం వినాపర వైరాగ్యభావాత్ । తద్వతేచభగవ
 త్ప్రేమపరమకాష్ఠాయా అనుదయా త్తదభంజ్ఞాన వైరాగ్యేదృఢీ కతక
 వ్యేతదుక్తం । అసేవయాచప్రకృతేగుణానాంజ్ఞానేనవైరాగ్య విజృంభ
 తేనయోగేన మయ్యపితయాచ భక్త్యామాంపృత్యగాత్మాన మిహవ
 రుంధేజ్ఞానవైరాగ్యయు క్తేనభక్తియోగేన యోగినః క్షేమాయపాదమూ
 లంమేప్రవిశేత్యకుతో భయం । ఇత్యుచ్యతాంఘ్రింభజతో నువృత్త్యాభక్తి
 వికార క్తిభాగవత్ప్రబోధః భవంతి వైభాగవతస్యరాజ్జతతః । పరాం
 శాంతిముపైతిసాక్షాత్ భాగవతస్యభగవద్ధర్మానుష్ఠాతుః ప్రథమంభగ
 వత్ప్రబోధః । తతః పరంవైరాగ్యంతతఃప్రేమలక్షణా భక్తిరిత్యధః ।
 ఏతచ్ఛదశేతమద్ధవాయశీభగవతా । జ్ఞానిన స్త్రహమేవేష్టః స్వాధేక
 హేతుశ్చసంమతః స్వర్గశ్చైచ్చవాపవగ్గశ్చనాన్యోధోమద్యతేప్రియః ।
 జ్ఞాన విజ్ఞానసంపన్నాః । పదంశ్రేష్ఠం విదుర్మమ జ్ఞానీప్రియత మోతో
 మేజ్ఞానేనాసౌ బిభత్తిమాంకిదృశంతద్దానమిత్యాకాంతాయాం సంక్షే
 పేణతదుక్తం । త్వయ్యధ వాశ్రయతియ స్త్రివిధోవికారః మాయాంతరా
 పతతినాద్యపవర్గయోగ్యత్ । జన్మాదయోగ్య యదమితవతస్యకీమ్య రా
 ద్యంత యోగ్యదసతో సితనేవమధ్యే । భగవద్వ్యతిరి క్తంసర్వం ఆగమా
 పాయిత్యాత్ స్వప్నవన్తాయికంతుచ్ఛందుఃఖ రూపంచహేయం । భగ
 వానేవసత్యః స్వప్రకాశ పరమానందరూపః నిత్యః విభుశ్చక్షిపాదేయ
 ఇతి జ్ఞానమిత్యధః । భగవద్గీతానుచ । ఏవమేవోక్తం చతుర్విధాభజం

తేమాం జనాన్సుకృతివోజాన । ఆతోజిజ్ఞాసురధాన్ధేజ్ఞానిచ భర
తపభ । తేమాంజ్ఞానీనిత్యయుక్త ఏకభక్తిర్విశిష్యతే ఆతోహిజ్ఞానివో
త్యధా మహా సచ మమప్రియః । ఉదారాస్సర్వ ఏవైతేజ్ఞానీత్యాత్మైవ
మేమతః । ఆస్థితస్సహియుక్తాత్మా మామేవానుత్రమాంగలిం బహూనాం
జన్మనామంతే జ్ఞానవాన్తాంప్రపద్యతే వానుదేవస్సర్వమితిసమహత్వా
సుదులభః । ఇతి । వానుదేవగతిరీతం సర్వంనా స్తి । మాయాకత్వాత్ । వా
నుదేవఏవఆత్మత్వాత్ ప్రియతమః సత్యఇత్యర్థః । ఏతాదృశ జ్ఞానపూ
ర్వకం వైరాగ్యంచదశితం । శ్రుతిః ప్రత్యక్షమైతిహ్యమనుమానశ్చతుష్ట
యంప్రమాణేష్వనవస్తానాద్వికల్పా త్సచిరజ్యోతేకర్తృణాంపరిణామిత్వా
దావైరించ్యానమంగళం । విపశ్చిన్నశివస్వప్నశ్యేదదృష్టమపిచృప్తవత్ । త
థాస్యత్ర । కర్తృణ్యారభమాణానాం దుఃఖహత్వైస్సుఖాయచపశ్యేత్వా
కవిపర్యాసంమిథునీచారిణాంస్పృణాం నిత్యాతిశయేన విత్రేన దులభేనా
త్తమృత్యునా । గృహపత్యాప్రపశుభిః కాప్రీతిస్సాధితైశ్చతైః । ఏతం
లోకంపరం విద్వాన్స్వరంకర్తృనిర్మితం । సతుల్యాతిశయధ్వం సంయధా
భూతలవర్తినాం । ఇతి । కీదృశభాగవతధర్మానుష్ఠాతుః జ్ఞానవైరాగ్య
పూర్వీకాభగవతి భక్తిరుదేతీత్యాకాంతాయాముక్తం యద్యసీతోధార
యితుం మనోబ్రహ్మణిశిశ్యలం । మయిసర్వాణికర్తృణినిరపేక్షస్సమా
చర । శ్రద్ధాశురైకధాః శృణ్వేసుభద్రాలోకపావసీః గాయన్ననున్న
రజన్వకర్తృచాభినయముహుః మదధేధర్మకామార్థాఆచరన్నదు
పాశ్రయః లభతేనిశ్చలాంభక్తిమయ్యుద్ధవ సనాతనే । తథాభక్తియో
గః పురైవోక్తః ప్రియమాదాయతేనఘ । పునశ్చకథయిష్యామిమద్భక్త
క్తేః కారణం పరంశ్రద్ధామృతకథాయాంమేశశ్వన్నదనుకీరనంమద్భక్త
పూజాస్మధికా సర్వభూతేషుమన్మతిః మదధేష్టాంగచేష్టాచవచసామ
ద్గుణేరణం । మయ్యుపాసంశ్చ మనసః సర్వకర్మవివర్జనం మదధేధర్మ
పరిత్యాగః భోగస్యచసుఖస్యచ ఇష్టందత్తంహుతంజప్తంమదధేయ్యుత్సృ

తంతపః పీఠంధర్మో మనుష్యాణాముద్ధవాత్సనివేదినాం । మయిసంజాయ
 తేభక్తిః కోన్యోన్యోఽస్యావశిష్యతే । తథాన్యత్ర తస్మాద్గురుప్రపద్యే
 తజ్జ్ఞానుః కేయలత్తనః కాదేవ కేచనిష్టాతం బ్రహ్మణ్యప సమాశ్రి
 యంతత్ర భాగవతాః ధర్మాః శిక్షేద్గుర్వాత్సదైవతః । ఆమాయయా
 శువృత్తైవశుష్కేదాత్సాత్సదోహరిః । సర్వతోమనసోఽసంగంబదాసం
 గంబసాధుషు దయాంఘ్రేత్రింపశ్రయంచ భూతేష్వద్ధాయభోచితంకౌ
 తం తప స్తితితాంచమానం స్వాధ్యాయమాజఽవం బ్రహ్మచర్యమహిం
 సాంచ సమత్వంద్వంద్వ సంజ్ఞయోః సర్వత్రాత్తేశ్వరాస్పృశ్యం కైవల్య
 మనికేతతాంవివిక్తాంచీరవనసంసంతోషోయేనకేనచిత్తేద్ధాం భాగవతే
 కాస్త్రేఽనిందామన్యత్రచైవహిమనోవాక్కాయదండించ సత్యంశమద
 మావపిశ్రవణంకీర్తనంధ్యానంహరేగద్భుతకర్మణః జన్మకర్మగుణానాం
 చతదభేఖలజేష్టితం ఇష్టంద తంతప స్తప్తంవృత్తం యచ్ఛాత్తనఃపి
 యందారాః సుతాఃగృహాః పాణాఃయత్పరస్మైనివేదనం ఏవంకృ
 స్తాత్సనాథేషుమనుష్యేషుచ సౌహృదంపరి చర్యాంచోభయత్రమహా
 త్సున్మషసాధుషు । పరస్పరానుకథనం పావనంభగవద్యతః మిథోరతి
 మిథస్తుష్టి నిఃపూతిర్నిధ అత్తనః ఇతిభాగవతాః ధర్మాఃశిక్షా
 భక్త్యాతదుత్తయా నారాయణ పరోమాయా మంజస్తరతి దుస్తరామి
 తితస్మాదేవం విదైశ్శాస్త్రియ్యైమనశ్శుద్ధింసంపాదయే దిత్యథః । శా
 స్త్రియ్యసేవ ఉపాయాః ప్రతిపత్తృజనబుద్ధిసౌకర్యాయధూమికాభ
 దేనవక్తుం ప్రతిజానీతే । ఉపాయాః ప్రథమేస్కంధే నారదేనోపదశి
 తాః । సంక్షేపాత్తానహం వక్ష్యేధూమికేద విభాగినః । స్పష్టంతానే
 వాహ । ప్రథమంమహతాంసేవా । తద్దయాపాత్రతాత్రునః । శ్రద్ధాతుతే
 షాంధర్మేషు । తతోహరి గుణశ్రుతిః । తతోరత్యంకురోత్పత్తిః । స్వరూ
 పాధిగతిస్తతః । ప్రేమవృద్ధిః పరానందే । తస్యాధస్ఫురణంతతః । భ
 గవద్ధర్మనిష్ఠాతః । షష్ఠీ తద్గుణశాలితా ప్రేమ్నాధ పరమాకాష్ఠే

త్మిదితాభక్తిభూమికాః ఆద్యాయధాన్యాసనారదసంహాదేనారదః॥
 సాంపురాంత భవేభవంమునేదాస్యాశ్చకస్యాశ్చ నవేదవాదినాం నిరూ
 పితోబాలక ఏవయోగినాం శుశ్రూషణే ప్రావృషినివిశతతుతాం॥ తే
 మయ్యపేతాఖిలచాపలేభాకేదాంతేద్భుత క్షీణకేనువర్తినవక్రుఃకృ
 వాయద్భుపి తుత్యదశానాః శుశ్రూషమాడేమునయోల్పభాషిణి॥ ఉ
 చ్చిష్టలేపాననుమోదితోద్విజైస్సకృత్సంభవజేతదపాస్తకర్షిషః॥ ఏవంప్రవృ
 త్తస్యవిశుద్ధకేతసః తద్ధర్మ ఏవాత్మరుచిః ప్రజాయత॥ తత్రాస్వహంకృష్ట
 కధాః ప్రగాయతామనుగ్రహేదాశ్శుణవం మనోహరాః॥ తాః శ్రద్ధ
 యామేనుషవం విశ్వణ్వతః ప్రియశ్రవస్యం గమమాభవద్రతిః॥ తస్మిన్
 తదాలబ్ధిరుక్తహృత్తనః ప్రియశ్రవస్యస్థలితామతిర్మమయయాహమేత
 త్సదసత్స్వమాయయాపశ్యేమయిబ్రహ్మణికల్పితంపరే॥ ఇత్థంశరత్పా
 వృషికావృతూహరేర్విశ్వణ్వతోమేనుసవంయశోమలంసంకీర్త్యమానం
 మునిభిర్మహాత్మభిః భక్తిః ప్రవృత్తాత్మరజస్తమోపపా॥ తస్యైవమేసురక్త
 స్యప్రశ్రితస్యహతైనసః శ్రద్ధధానస్య బాలస్యదాంతస్యానుచరస్యచ॥ జ్ఞా
 నంగుహ్యతమంయ త్రత్సాక్షాద్భగవతోదితం ఆభ్యవోచత్ గమిష్యంతః
 కృపయాదీనవత్సలాః॥ యేనైవాహం భగవతో వాసుదేవస్యవేదసఃమా
 యానుభావ మవిదంయేనగభృతితత్పదం॥ ఏతత్సంసూచితంబ్రహ్మతా
 పత్రయచికిత్సితంయదీశ్వరే భగవతికమం బ్రహ్మణిభావితం ఆమయో
 యశ్చభూతానాం జాయతే॥ ఏనసువ్రతతదేవహ్యమయద్రవ్యంనపుసా
 తిచికిత్సితం ఏవంన్యడాంక్రియాద్యోగాః సర్వేసంస్మృతిహేతవః తఏవా
 స్యవినాశాయ కల్పంతేకల్పితాఃపరే॥ యదత్రక్రియతేకమం భగవత్పరి
 తోషణంజ్ఞానంయ త్రదధీనంహి భక్తియోగసమన్వితం కుర్వాదాయత్ర
 కమాణి భగవచ్ఛిక్షయాసక్యత్॥ గృహ్లాంతి గుణనామానికృష్టస్యాను
 స్తరంతిచ॥ నమోభగవతేతుభ్యం వాసుదేవాయధీ మహిప్రహ్మహ్మ
 యనిరుద్ధాయనమస్సంకషత్ దాయచ॥ ఇతిమూర్త్యభిధానేనమంత్రే॥

మూర్తిమమూర్తికంయజతేయజ్జపురుషంససమ్యగ్దశనః పుమాన్ । ఇ
 మం స్వనిగమం బ్రహ్మన్ నవేద్యమదన్తుష్టితం అదాన్యైశ్చానమైశ్వర్యం
 స్వస్తిన్ భావంచకేశవః । మహత్సేవాద్వివిధా భగవద్భక్తసేవాసా
 త్పాద్యగవత్సేవాచ । తత్రాద్యాయధామహత్సేవాంద్వా రమాహుర్వి
 ముక్తేస్తమోద్వారంయోషి తాంసంగిసంగంమహంతస్తే సమచిత్రాఃప్ర
 శాంతాః । విమన్యవస్సుహృదస్సాధవోయేయేవామయీశేకృతసౌహృ
 దాధాన్ జనేషుదేహం భరవార్తికేషు గృహేషు జాయత్తజరాభిభ
 త్సునప్రీతియుక్తాయావదధాన్ శృణోకే । తథాప్రసంగమజరంపాశమా
 త్తనః కవయోవిదుః సవసాధుషుకృతః మోక్షద్వారమపావృతం । తితి
 త్తవః కారుణికాః సుహృదస్సర్వదేహీనాం అజాతశత్రవశ్శాంతాః సా
 ధవస్సాధుభూషణాః । మయ్యనన్యేనభావేనభక్తిం కుర్వంతియేదృథాం
 మత్కృతేత్యక్తకమాణః త్యక్తస్వజనబాంధవాః మదాశ్రయకథాతు
 ప్తాః శృణ్వంతికథయంతిచ । తపంతివివిధాస్తాపానై నాన్యగ్రతఃకేశసః
 తపితేసాధవస్సాధ్వి సర్వసంగవివజ్జితాః సంగస్తేష్వధతే ప్రాధ్యే
 సంగదోషహరాహితే । తథాయత్వాదసంశ్రయాత్పుతమునయః ప్ర
 శమాయనాః సద్యః పునంత్యుపస్సృప్తాః స్వధున్యాభోసుసేవయా
 తులయామలవేనాపి నస్పగంనాపునభవం । భగవత్సంగిసంగస్యమ
 త్యానాం కిముతాశిషః । తథా ద్దుర్లభోమానుషోదేహూదేహీనాం
 త్కణభంగురః । తత్రాపిదుర్లభంమన్యేవైకుంతప్రియదశనం । అతత్యంతి
 కంక్షేమం పృథేభగవతోనఘాః సంసారేష్టి త్తదాధోపి సత్సంగ
 శ్చేవధిన్నుణాంతథానరోధయతిమాంయోగః నసాంఖ్యంధమక
 ధవ । నస్వాధ్యాయతపస్త్రాగః నేష్టాపూర్తంనదక్షిణావ్రతానియజ్ఞభం
 దాంసి తీర్థాన్నినియమాయమాః । యథావరుంధేనత్సంగః సర్వసం
 గాపహాహీమాం । సత్సంగేనహిదైతేయః యాతుధానామృగాఃఖ
 గాకిగంధర్వాఘృరసోనాగ్నాస్థితాఞ్చరణగుహ్యాకాః । విద్యాధరామను

ప్రేమమైశ్వాశ్చక్రప్రియోత్తమాః రజతమఃప్రకృతయస్తస్మిన్
 తస్మిన్యోగేయగే । బహవోమత్పదంయతాస్తస్మిన్కాయాధాద
 యః । వృషపర్వాబలిభాణః మయశ్చాధవిభీషణః సుగ్రీవోహను
 మానృత్యోగజోగృహ్యోవణిక్పథః వ్యాధః కుచ్ఛావ్రణేగోప్యః య
 జపత్స్యస్తధాపరే । తేనాధీతశృతిగణానోపాసితమహత్రమాఃప్ర
 తాతప్రతపనః మత్సంగాన్తాముపాగతాః కేవలేనహిభావేనగోప్యో
 గావోనగామృగాః యేన్యేయూధధియోనాగాస్థిధామామీయరంజసా
 యన్నయోగేనపాంభ్యేనదానవ్రతతపోద్వరైః వ్యాఖ్యాన్వాధ్యాయసం
 న్యానైఃప్రాప్నుయాద్బలవానపి మత్కామారమణం జారంమత్స్వరూ
 పావిదోబలాః బ్రహ్మమాంపరమంప్రాప్నుస్సంగాచ్ఛతసహస్రశః । త
 స్మాత్స్వముద్ధవోత్సృజ్యచోదనాంప్రతిచోదనాంప్రవృత్తించనివృత్తిం
 చకోత్రవ్యంశుత్రమేవచ । మామేకమేవశరణమాత్మానం సర్వదేహీ
 నాంయాహిసర్వాత్తభావేనమాంయాస్యస్యకుతోభయః । తదయమత్రని
 చ్ఛరః । భగవత్సంగంభగవత్సంగిసంగంవాయధాయోగ్యమంతరేణభగవ
 త్భక్తిరీదేతిఏతావాస్తువిశేషః సాత్వాద్భగవత్సంగినాంకృతార్థత్వా
 న్నాన్యసంయోగాపేతో । భగవత్సంగిసంగినాంతువిద్యతఏవఫలతయా
 భగవత్సంగాపేక్షేతివ్యాఖ్యాతాద్వివిధామహతేవా । తద్దయాపాత్ర
 తాతతః । తేషాంమహతాందయాస్వకియ్యైస్సుఖీలతాదిగుణైభిః
 తేచగుణాభగవతోక్తాః । కృపాశురకృతదోహస్తీతిస్సర్వదేహీనాం
 సత్యసారోనవద్యాత్సమస్సర్వోపకారకః కామైరహతధీర్దాంతః పు
 దుశ్శుచిరకించనః అనీహూమితభుక్ శాంతః స్థిరోమచ్ఛరణోమునిః । అప్ర
 మత్తోగభీరాత్పాద్యతిమాజితపద్మాః అమానమానదఃకల్మషైఃప్రత్రః
 కారుణికః కవిః । తథా । మదభిజ్ఞంగురుంశాంతముపాసీత మదాత్మకం
 అమాన్యమత్సరోదతుః నిమోమోద్భవసౌహృదః అసత్సరోధజిజ్ఞాసుః

అననూయురమోఘవాక్ | జాయాపత్యగృహజేత్రస్వజనద్రవిణాదిభు
 తి దాసీనస్సమస్వభః సర్వేవ్యధా ఇవాత్మనః | ఇత్యాది | తదాహరణం ప్ర
 హ్లాదః | యథా | తస్యైత్యపతేత్రతాత్పర్యైః పరమాద్భుతాః ప్ర
 హ్లాదో భూత్తహంస్తేహంగుణైర్నహదుపాసకః బ్రహ్మగ్య శీలసంప
 న్నః సత్యసంధోజితేంద్రియః ఆత్మవత్సర్వభూతానామేకః ప్రియసు
 హృత్తమః దాసవత్సన్నతార్యాంఘ్రిః పితృవద్దీనవత్సః భౌత్యవత్సద్య
 శేస్త్రిగః గురుష్వీశ్వరభావనః విద్యాధరూపజన్మాధ్యః మానస్తంభ
 వివజితః | నోద్విగ్నచింత్యసనేషునిస్సృహః శృతేషుదృష్టేషుగుణేషు
 వస్తుదృక్ | దాంతేంద్రియపాణిశరీరధీస్తదా ప్రశాంతామోరహితాసు
 రోఽసురః | ఏతాదృశశిష్యగుణాభావేతుజాతోపిమహత్తమసంసర్గః ని
 రధాకకృతి తద్దయాపాత్రతాభవతి | ద్వితియ్యాభూమికా | సాపిద్వివిధా
 స్వప్రయత్నానపేక్షాతస్మాపేక్షాచ | తత్రాద్యాయథా తప్రహేమ
 నికాశాభంతికంతంత్రితోచనం ప్రసాదసుముఖం పీత్యుప్రణేముజాత
 కొతుకాః | సతా ప్రపన్నాతిహరో భగవాన్ధర్మవత్సః ధర్మ
 జ్ఞా శీలసంపన్నా ప్రీతాప్రితఉవాచహ | శ్రీరుద్రః | యాయం
 వేదివదః పుత్రావిదితంవశ్యకీషితం అనుగ్రహాయభద్రంవః ఏవంషేద
 శానంకృతం | యః పరంరంహ్వసస్సత్త్రిగుణాజీవసంజ్ఞితా భ
 గవంతంవాసుదేవం ప్రపన్నస్థప్రియోహిమేస్వధర్మ నిష్కళత జన్మభిః పు
 మాన్ విరించతామేతితతః పరంహిమాం అవ్యాకృతోభాగవతోధవైష్ణ
 వంపదంయథాహంవిబుధాః కలాత్యయే | అధభాగవతాయాయంప్రి
 యస్థ భగవాన్యథా | నమేభాగవతానాంచ ప్రేయా నన్యోస్తేక
 హిచిత్ ఇదంవివిక్తంజ ప్రవ్యంపవిత్రం మంగళంపరంనిశ్చేయస కరం
 చాపిశ్రీయతాయద్వదామివః | ఇత్యనుకోశహృదయో భగవానాహ
 తాశివః | బద్ధాంజలిరాజపుత్రా నారాయణపరోవచః | ఇత్యాదా

రుద్రాచార్యేన సంవాదే | యథా | తేమయ్య పేతా భివాసభివృద్ధిర్యు
 ప్రయత్నా పేతాయథా | ధృవనారదస్య చాద్యభివాసయోగమభివా
 వతాసుఖ దుఃఖహతాత్మనాందశీతః కృపయామృతంబుడకారోష్ణ
 ద్విధైస్తుయః | తథాపి మేవీతస్యతాతదర్శముపేయనః శురుభ్యామర్వ
 చోబాజైర్వభిన్నక్రయతే హృదిపదం త్రిభువనోత్కృష్టం జగిషోమృ
 ధువత్కనైబ్రూహృస్తత్త్విత్వభిర్బ్రహ్మ అన్యైర్వ్యవధిస్థితం నూనం
 భవాత్ భగవతో యోగజః పరమేష్ఠినః వినుదన్నటతేవిశాం హితా
 యజగతోకకవత్ | ఇత్యుదాహృతమాకణ్యకభగవాన్నారదస్తదాప్రి
 తః ప్రత్యాహతంబాలంసద్వాక్యమనుకంపయా | శ్రీనారదః | జనస్యాభి
 హితః సుధాఃసర్వోశ్రేయసస్యతే | భగవాన్వాసుదేవస్తంభజతత్ప్ర
 వణాత్తరా | ధర్మార్థకామమోక్షాఖ్యాయ ఇచ్ఛేధైయ ఆత్మనః ఏకం
 హ్యేవహరేః తత్రకారణంపాదసేవనం | తత్రాతగభద్రంతేయమునా
 యస్తతేశుచి | పుణ్యంశుధువనంయత్రసాన్నిధ్యంనిత్యదాహరేః | ఇ
 త్యాశ్రద్ధాతుతేమాంధత్వేషు పూర్వోక్తశివ్యగుణసంపన్నస్యమహాత్మ
 మాక్ శేవమానస్య | తాదృశధర్మానుష్ఠానాదహమపి కృతాభోక భ
 వేయమితరుచి విశేషరూపాశ్రద్ధాతద్ధమేకమభవతి | తతశ్చస్వయమ
 మప్యనుత్పత్తిః || తదుక్తం | శుశ్రూషోత్సృద్ధధానస్యవాసుదేవ కథారుచిః
 స్యాన్నహత్సేవయావిప్రభుః తిథేనిషేవణాత్ | యదనుభ్యాసివాయు
 క్తాః కర్తగ్రంధినిబంధనంభిరుతికోవిదాహ్యస్యకౌనకుర్యాత్కథా
 రతిం | జ్ఞానంయదాప్రతినివృత్తగుణోర్తి చక్రమాత్మప్రసాదము భయ
 త్రగుణేష్వసంగః కైవల్యసముతపధస్తవ్విధభక్తియోగః కోనిర్వృతోహ
 రికధానురతింసకుర్యాత్ | ఇత్యాదిహరికథాపద మన్యేషామపిభాగవ
 తధర్మాణాముపలక్షణం | యదాహ బ్రహ్మతదస్తు మేనాధసధాభిభావః
 భవేత్రమేన్యత్రతువాతిరక్త్యయేవాహమేకోవిదభజన్నానాధిభావః |

త్యానిషే తతపపాదపల్లకం। ఇత్యత్రపాదసేవనం। ఏవమన్యదప్ర్యాహ్యం
 ఇమంబశ్రద్ధా సాధనపరిపాకే నవధా మనావిహికాముష్మిక సర్వ
 విషయవిరుచిముపజనయతి బుధుఃకైభతమాత్రైక శరణంభగవద్ధ
 ముచితరదైక జీవనంపుషమాపాదయతి। యథాపరిషీతః। నైమాతియస్స
 హతున్వాంత్యక్తోదమపిభాధలే పిబంతలత్వన్మఖాంభోజాద్భ్యుతంహరిక
 థా మృతమిత్యాదియథాశానకాదీనాం। ఆయుర్హరతివైపుంసామఃద్య
 న్నస్తంబయన్నపాతస్యరై యన్మణోనీత ముత్రమన్లోకవారయా । బి
 లేయతారుక్రమవిక్రమాకయేనశ్యవతఃకర్మపుటేనరస్య। జిహ్వసతీచా
 గ్ధురికేవసూతనవోపగాయత్కరు గాయగాథాఃభారంపరంయస్యకీరీటజ
 వ్యమత్కృత్రమాంగ ననమేన్దుకుందం॥ శావోకరోనోకురుతః సప్ర్యాంహ
 రేర్దనత్కాంచనకంకణావా। బద్ధాయితేనయేనేనరాశాంలింగానివిష్టో
 ర్మ నిరీషీతేయే ॥ పాదాన్యకాంతౌద్రుమజన్మభాజాక్షేత్రాణినానువ్ర
 జలేహరిక్యా॥ జీవభ్యవోభాగవతాంఘ్రి రేణునజాతుమర్త్యభిలభే
 తయస్తు। శ్రీవిష్ణుపద్యాంమనుజసుల్పస్యాశ్వసన్శశవో యస్తునవేదగంధం
 తదత్తపారంహృదయంబలేదంయద్దృహ్యమాణంహారి నామధేయైః॥న
 విక్రియేతాథయదావికారో నేత్రేజలంగాత్రరుహేషుహర్షఇత్యాది॥ శ్ర
 ద్ధావిహినాస్తు। కేచిద్విషయభోగపరాః కేచిత్పాండిత్యాదిగర్వేణ భగ
 వద్భక్తనిండాపరాః ॥ సతాంనిరయేపినిందనీయా ఏవభవంతితత్ర ప్రధ
 మేయథా॥ యన్నత్రజంత్యఘభిదోవదనాను వాదాత్ శృంగ్వింతియేన్యవి
 షయాఃకుకథామఘీమ్నిః॥ యస్తుత్రతాహత భగర్మభిరాత్రరాసా
 స్తానపి పంత్యకరణేషుతమస్సృహంత॥ తరవఃకింసజీవంతివస్తాః కింస
 శ్వసంత్యుత॥ నభాదంతినమేహంతికింగామపశవోపరే॥ సవిజ్వరామూ
 ఙ్మిభ్రురైసంస్తుతః పురుషఃపతుః॥ నయత్రర్గపథోపేతోజాతు నామగదా
 గ్రజః ॥ ఇత్యాది॥ భగవద్భక్తనిండాపరాయథా॥ ముఖబాహూరుపాదే

భక్త్యురుషస్యాశ్రమైఃసహ॥ చత్వారోజజ్జరేవద్దాగుర్జైర్విప్రద యఃస్వ
 కథ ॥ యఏవంపురుషంసాక్షాదాత్మ ప్రభవమిశ్వరం॥ నభజంత్యవతా
 సంధిస్థానాద్భుష్టాః పతుత్యథః॥ దూరేహరికథాకేచిత్ దూరేవామ్య
 తక్త్రీనాః॥ స్త్రీయఃశూద్రాదయశ్చైవ తేనుకంప్యాభవాన్వశాం॥ రాజ
 సాక్షారస్సంకల్పాఃకాముకా అహిమన్యవః॥ దాంధికామానినః పా
 పావిహసంత్యచ్యుతప్రియాః॥ వదంతితేన్యోన్యముపాసి తస్మిన్యోగ్య
 హేమమైథున్యపరేషుచేశహః॥ యజంత్యస్సష్టాన్సవిధానదక్షిణం వృ
 త్తైవరేఘ్నంతిపశూనతద్విదః॥ శ్రియావిభూత్యాభిజనేనవిద్యయాత్యా
 గేనరూపేణబలేనకర్తజా॥ జాతస్సయేనాప్యధియఃసహేశ్వరాః స
 శోవమన్యంతిహరి ప్రియాః॥ 4 లాః॥ సర్వేశుశక్యతేతనుభృత్సవస్థితం
 యథాఖమాత్మాన మభీష్టమిశ్వరం॥ వెదోపగీతంచనశ్చణ్డతోవృధామ
 వోరధానాంప్రవదంతివార్తయా॥ హిత్వార్థమాయరచితాగృహపత్యసు
 హృత్ప్రియః॥ తమోవిశింత్యభంతోవామదేవ పరాజ్ఞుభాః॥ నభజ
 విశుమహీషిణాంన ఇజ్యాహరిరధనాత్తధనప్రియోరనజ్ఞః॥ శుతధనకులకర్త
 కాంమదైర్యే విదధతిపాపమకించనేషునస్తు॥ ఏవమన్యదప్ర్యాహనీయం॥
 తస్మాద్భగవద్ధర్మశ్రద్ధాభవతి తృతీయాధూమికా॥ తతోహరిగుణశ్రుతిః
 యథా॥ ఇత్థంపరస్యనిజధర్మ వివక్షయాత్రవీలాతనోస్తదనురూప విడంబ
 నాని॥ కర్మాణికర్తృకణానియదూత్రమస్యశ్రూయాగముష్య పదయోరను
 వృత్తిమిచ్ఛత్॥ మర్యస్తయానుభవమేధితయాముకుంద శ్రీమత్కథాశ్ర
 వణకీర్తనచింతయేతి॥ యద్దామదస్తరకృతాంతజవాపవర్గంగ్రామాద్వ
 సంఘీర్ణిభుజోపియయుయదథాః॥ సంసారసింధుమతి దుస్తరముత్తిత
 షోకనాన్యః స్లహభగవతఃపురుషోత్తమస్య॥ లీలాకథారసనిషేవణ
 మంతరేణపుంసోభవేద్వి విధదుఃఖదవాద్ధితస్స॥ నివృత్తతర్జైరుపగీయ
 మానాద్భవాపధాశ్చగ్రిత మనోభిరామాత్॥ కడత్రమశ్లోకగుణాను

వాదాన్సు మాకవిరశ్యేతవి నాపశుహ్నుతే ॥ హరిగుణశుభితికృతస్మి
భాగవతధర్మాపలక్షణం ॥ తథాచ కోసురాజ్ ఇంద్రియవాక్ ము
కుందచరణాంబుజం ॥ నభశేత్సర్వతో మృత్యురుపాస్యమమత్రమితి ॥ త
చ్ఛభజనం నివృతం ॥ శ్రవణం కీరనం విష్ణోస్త రణం నాదశేవనం ॥ అర్చనం
వందనం దాస్యం సఖ్యమాత్మనివేదనం ॥ ఇతి పుంసాద్వితావిష్టోభకృత్స
వలక్షణం ॥ క్రియతేభగవత్యతాతనన్తస్యోద్ధితముత్తమం ॥ తదేవసంక్ష
ప్తం ॥ తస్మాద్భారతసర్వాత్తాభగవాన్ పూరిత్యరః ॥ శ్రోతవ్యః కీర్తవ్య
శ్చస్తరవ్యశ్చైవ తాభయం ॥ క్రమేణోదాహరణం ॥ సంకీర్తనానోభగ
వాననంతః శ్రుతానుభావోవ్యసనం హి ఘృంసాం ॥ ప్రవిశ్యచింతాంవిధునా
త్యశేషం యథాతమోర్గో భమి నాతివాతః ॥ మృతాగరస్తాహ్యసతీనో
సత్కథానకథ్యతేయద్భగవానధోక్షజః ॥ తదేవసత్యంతమహైరమం
శంతదేవపుణ్యంభగవద్గోదయం ॥ తదేవపుణ్యంరుచిరం నవం వంతదే
వశశ్వత్సనసోమనోత్సవం ॥ తదేవశోకార్థవశోపణం సృణోయదత్తమ
శ్లోకం శోనుగీయతే ॥ నతద్వచస్త్రిపదం హరేర్యశోబగత్ప్రవిత్తం ప్ర
గృణీతకర్ణిచిత్ ॥ తద్వాంతుత్థం నతు హంససేవితం యత్రాద్యుత్తత్ర
హి సాధవోమలాః ॥ తద్వాస్యిసర్గోజనతాధ విష్ణవోయప్రప్రతిశ్లోకమబ
ధవత్యపి ॥ నామాన్యనంతస్యయశోంకితానియ శృణ్వంతి గాయంతి గృ
ణంతి సాధవః ॥ యశశ్రియామేవపరిశ్రమ పరోవద్గోత్రణ చాగతపః
శమాదిషు ॥ అవిస్తృతిః శ్రీధరపాదపద్మయోగుణానువాదశ్రవణాధి
గ్హారేః ॥ అవిస్తృతిః కృష్ణపదారవిందయోః క్షిణోత్కభద్రాణిశమంతనో
తివ ॥ సత్వస్య శుద్ధిం పరమచభక్తిం జ్ఞానచవిజ్ఞాన విరాగయ్యుక్తం ॥ పుర
తఃపాదకమలం మాత్మనమపియచ్ఛతి ॥ క్తిర్వాక్యకామాన్భజతో నాత్యభి
ష్టాజగద్గురుః ॥ దృష్టంతవాంఘ్రియుగళంబనతా పవర్గంబ్రహ్మదిభిక్తు
దిచిచింత్యమగాధబోధైః ॥ సంసారకూపపతితో తరణావలంబధ్యా

యంశ్చరామ్యనుగృహణయధాస్త్యతిస్యాత్ । తన్నఃసమాదిశోపాయం
యేనతేవగణాబ్జయోః॥ స్త్యతిర్యధాన విరషేదపిసంసరతామిహ । తన్న
ద్రజోగాగవిషాదమన్యమానస్స హాభయదైన్యాదిమూలం । హిత్యా
గృహంసం స్మరితక్రవాలం నృసింహపాదంభజతోకుతోభయం । అ
హోఅమిషాంకిమకారీశోభనంప్రసన్న ఏషాంస్విదుతస్వయంహరిః॥
యైజర్త్తులబ్ధంస్యమభారతాజీరే ముకుందకేవోపయికంస్పృహహిసః॥
యఃసంతర్ప్యచరత్ప్రేక్ష్యాపాదసం వాహనాదిభిః॥ జగద్గురుంభర్తృబు
ధ్యాతాసాంకింశ్చన్యతేతపః॥ వైదికస్తాంత్రికోమిత్ర ఇతిషేత్రివిధోమఖః
త్రయాణామిహి తేనైవవిధినామాంసమర్చయేత్ । ఏవంక్రియాయోగపత్రైః
పుంశ్చవైదికతాత్రికః॥ అర్చన్నభయతః సిద్ధిమత్తోవిందత్యభీష్ప
తాం॥ యత్పాదయోరశతధీః సలింప్రదాయదూర్వాంకురైరపి విధా
యసతీంసపర్యాం॥ అవృత్తమాగతిమసాభజతేత్రిలోకే మాశ్వానవిక్షిబ
మహః కథమర్చిష్యచ్ఛత్॥ అహోప్రణామాయకృతఃసముద్యమఃప్రయ
న్నభక్తార్థవిధానమహితః॥ యల్లాకపాలై స్త్యదనుగ్రహామరై రల
బ్ధపూర్వోపనదేసురేర్పితః॥ తత్రైసుకంపాం సుసమిత్త్యమాణో భుంజాన
ఏవాత్మకృతంవిపాకం॥ హృద్వాగ్విభుర్విదధన్నమస్తేజేతయోముక్తిప
దేనవాయభాక్ ॥ మమాద్యామంగళంనష్టంఫలవాంశ్చైవమేభవః॥ య
న్నమస్యేభగవతోయోగిధ్యేయాం ఘ్రిపంకజం॥ పతితస్థలితోవార్తఃతు
త్వావావివశోగృణత్ ॥ హరయేనమ ఇత్యుచ్యైర్నచ్యతేఘోరకిల్బిషాన్
నతాస్త్యతేనాధపదార విందంకదింద్రియప్రాణమనోవహోభిః । య
చ్చింత్యతేతద్భుదిభావయంతై ముఖ ముత్సాహిఃకర్తమయోరు పాశాత్ । గి
తానుచ । మన్ననాభవమద్భ కోమద్యాజేమాంసమస్కురు । మామైవస్య
సిసత్యంతే ప్రతిజానేప్రియోసిమే । యన్నామ శృతిమాత్రేణభ్రమాభవ
తినిమకలః తస్యతీర్థకపదః కింవాదాసానామవశిష్యతేకించి త్రమద్యు
తవైతదశేషబంధోదాసేవ్వనస్యశరణేమయ దాత్మవాత్సవ్యోదాత్మ

మామృగైస్స్వయమిశ్వరాణాం శ్రీమత్క్రితపీఠపాద పీఠః | కా
 యేనవాచామన సేంద్రియైవాణ్యుధ్యాత్త నావాప్రకృతేస్స్వభావాత్ |
 కరోతియద్యత్సకలంపరస్సైనారాయణాయైతి సమర్పయేత్తత్ | అహో
 భాగ్యమహాభాగ్యంనందగోప ప్రజాకసాంయస్మి త్రంపరమానందం
 పూణం బ్రంహ్మసనాతనం | ఇత్థంసతాం బ్రంహ్మసుఖానుభూత్యై
 దాస్యంగతానాంపరదైవతేన మాయాశ్రితానాంనరదారకే సాధకం
 విజహ్నుః కృతపుణ్యపుంజాః | మర్త్యోయదాత్యక్త సుషుప్తకర్మానివేది
 తాత్త్వవిచిక్షిప్తోమే తదామృతత్వం ప్రతీపద్యమానః మయాత్తభూ
 యాయచకల్పితేవై | ధర్మాధః కామఇతియోభిహిత స్త్రివర్గః ఈశాత్ర
 యానయదహోవివిధాచవారామన్యేతదేతదఖిలంనిగమస్యసత్యంస్వాత్మా
 పణించసుహృదఃపరమస్యపుంసః | దేవహిభూతాత్తనృణాంపిత్య
 ణాంనకింకరోనాయ మృణీచరాజః | సర్వాత్త నాయశ్శరణంశరణ్యంగ
 తోముకుందంపరిహృత్యకృత్యంతస్తాదే వంశూషేణయధాశక్తి భాగవతి
 ధర్మానుష్ఠానంభవతివతుర్ధాభూమికా | ఏతచ్ఛత్రుష్టయంసాధనమివ |
 తోరత్యంకురోత్పత్తిః | రతినామభక్తిరసస్థాయీభావః | ద్రుతచిత్తప్రవిష్ట
 భగవదాకారతాయాప సంస్కారపిత్రేష ఇతివత్స్యతే | సఏవాంకురోభ
 గవత ధర్మానుష్ఠానాత్తకవిజస్య | తద్దత్తం | సతాంప్రసంగాన్తమతీధః
 సంవిదోభవంతిహృత్కణ్ఠరసాయనాఃకథాః | తజ్జ్ఞానణాదాశ్వేపవగః
 వత్తఃపిత్రధారతిభక్తిరను క్రమిష్యతి | శ్రద్ధాభక్తిరసాను భావః | తతోర
 తిస్థాయీభావః | తతస్సప్తవభక్తిరసతాంప్రాప్తోతీత్యధః | ఏవంమనఃక
 ర్షవశంప్రయుక్తే అవిద్యయాత్తస్యపథియ్యమానే | రతినయావస్తయి
 వాసుదేవేనముచ్యతేదేహయోగేన తావత్ | భవాపవగా భ్రమతోయ
 దాభవేజ్ఞసన్యత్రార్థమృతసత్సమాగమః సత్సంగమోయహి తదేవన
 దతౌషరాసరేశేత్వయిశాయతేరతిః | త్వయిమేనన్య విషయారతిర్న భుప

తేనకృత్. రతిముద్రహతామ ధాగంగేవోఘముదన్వతి కర్తృభిర్భామ్య
 మాణానాంయత్రక్వా పీశ్వరే ఛయః। మంగళావరి తైవానైరతినః
 కృష్ణః కృష్ణరే। ఇయంచపంచమిభూమి కా। భక్తేఃస్వరూపంవితస్యావీవప
 రిపాక విశేషాదన్యష్టామి కాః ఫలభూతాః । స్వరూపాధిగతిస్తతః
 ప్రత్యగజ్ఞస్వరూపస్యస్థూల। సూక్ష్మదేహద్వయవ్యతి రిక్తత్వేన సాక్షా
 త్కారప్రప్తీభూమికా। అన్యధాదేహేంద్రియాది విక్షేపేణజాతాయా
 అపిగతేన రిక్తాహతే తదుక్తంజ్ఞానంశ్రేయసాధాకయ పురుషస్యాత్మ
 దశానంయదాపచర్మణయతత్రేహృదయగ్రంథి భేదనం। అనాదిరా
 త్తాపురుషఃనిగుణఃప్రకృతేఃపరః ప్రత్యగ్ధామస్వయంజ్యోతి ర్విశ్వంయేన
 సమన్వితం। సవప్రకృతీంసూక్ష్మాండై వీంగుణమయ్యాంవిభిః। యదృశయై
 వోపనతాం। అభ్యసద్యతవీలయా। గుణైర్విచిత్రాంసృజతీంసరూపాఃప్ర
 కృతిప్రజాః విలోక్యమముహేసద్యంస ఇహజ్ఞానగూహయా। ఏవంప
 రాభిధ్యానేనకర్తృత్వం ప్రకృతేఃపుమాత్। కర్తృసుక్రియఃకాణేషు గుణై
 రాత్మనిమన్వతేవితస్యసంస్పృతిబంధః పారతంత్య్రంవతత్కృతంభవత్వ
 కర్తృత్వస్యాపి తోనిర్వృతాత్మనః। యథా। అత్తానిత్యోవ్యయ శ్చుద్ధఃఏకః
 క్షేత్రజ్ఞఃప్రకయః। అపిక్రియస్వద్భద్రాధో వ్యాపకోహ్యనపావృతః। ఏవం
 ద్వాదశభిర్విద్వా రాత్మకోలక్షణైఃపరైః॥ అహంమమేత్యసద్భావందేహ
 దామోహజంత్యజేత్॥ ఏవంచశుద్ధేత్వంపదలక్ష్యేవగతేతత్పదలక్షణేనస
 హాభేదజ్ఞానంభవతి॥ తదభ్యుక్తం॥ కృష్ణమేనమవేహిత్యమాత్మానమఖిలా
 త్తనాం॥ జగద్ధితాయసోహంత్యందేహివా భాసిమాయయా॥ ఇత్యాది॥
 ఏతాదృశజ్ఞానస్య భక్త్యుత్తరకాలత్వందర్శితం॥ వాసుదేవేభగవతి భక్తి
 యోగః ప్రయోజితః। జనయత్యాశువై రాగ్యంజ్ఞానంచయదపైతుకం
 శ్రేయఃస్ఫులింభతిముదస్యతేవిభోక్తిశ్శంతియేకేవల బోధలబ్ధయే॥ తేషా
 మసౌక్షేకలవోవశిష్య తేనాన్యద్యధాఘ్నానితుమావఘాతినః॥ ఇత్యాది॥ ఏ
 తాదృశతత్వజ్ఞానేనతివై రాగ్యదార్ధ్యాధృగవతి ప్రేక్ష్యావివృద్ధిర్భవ

తి సప్తమీభూమికా | యథా || స్య సక్రీడనకో చాలో జడవత్తన్నసస్కయః ||
 కృష్ణగ్రహ గృహీతాత్మనవేదజగదీదృశం || అసీనః పగృహ్ణత్ నృశ్చక్ష
 యానః ప్రపిబద్భ్యవత్ || నానుసంధత ఏతానిగోవిందపరిరంభితః ||
 క్వచిద్రుదతివైకుంఠ చింతాశబలచేతనః || క్వచిద్ధ సతితచ్చింతాహ్లాదేనో
 ద్ధాయతీక్వచిత్ || నందతిక్వచిత్కుంఠో విలజ్జోన్మత్యతిక్వచిత్ || క్వచిత్త
 ద్భావనాయుక్తస్తన్నయోనుచకారహ || క్వచిదుత్పలకస్తూష్ణీ మాస్తేసం
 స్పర్శనిర్వృతః || ఆస్యందత్ప్రణయానంద సలిలామిలితేషణః || సఉత్సాహో
 కపదారవిందయోర్నిర్వేశయాకి చన సంగలబ్ధయః || తస్వస్పరానిర్వృ
 తిమాత్త నోముహూర్దు స్సంగదీరాన్యమనశ్చమన్యధాత్ || సప్రహ్లాదః ||
 తథా || ఏవంనిర్జితషడ్వర్గేక్షయితేభక్తి రీశ్వరే || నానుచేవేభగవతీయధా
 సంలభతేరతిః || నిశమ్యకర్తాణిగుణానతుల్యాత్ ఏర్థ్యాణిలిలాననుభవీ
 తాని || యదాతిహర్షోత్పలకాశ్రు గద్గదంబ్రోత్కుంఠ ఉద్గాయతిరౌఠ
 నృత్యతియదాగ్రహగ్రస్తభవక్వచిద్ధ సత్పాక్రందతిధ్గాయతి పంద కేజనం
 ముహూఃశ్వసకవక్తిహరే జగత్పతే నారాయణేత్యాత్మమభిగతత్రపః ||
 యదాపుమాన్త్యక్తసమస్తబంధనస్తద్భావభావాను కృతాశయాకృతిః || ని
 గ్దగ్ధకర్తా నుశయోమహీయసాభక్తిప్రయోగేణసమేత్యధోత్తుజు || అధో
 త్తజాలంభమిహాశుభాత్తనః || శరీరిణః సంస్మృతిచక్రశాతనం || తద్భవన్
 గ్వాణనుఖంవిదుర్భూరాస్తతో భజన్యం హృదయేహృదీశ్వరం || ఏవమ
 న్యదప్ర్యాహాణీయం || ఏతాద్వేశదశోత్పత్తిపర్యంతఏవసాధనాభ్యాసః |
 అతః పరంతుభూమికా చతుష్టయమయత్నసాధ్యం || తస్మాద్ధస్ఫరణం
 తతః తస్యప్రేమాస్పదీభూతస్యభగవతః సాక్షాత్కారః ప్రేమాతిశ
 యహేతుకోష్ఠమిభూమికా || తదుక్తం || నైకాత్మతామేస్సృహయేం
 తికేచిత్ మత్సాహసేవాధికతామదీహః | యేనోన్యతోభాగవతః ప్రస
 జ్యసభాజయంతే మమపాయసాః || పశ్యంతితిమే రుచిరాన్యనంత
 ప్రసన్నశక్తాః) ఇతిహరిభక్తిరసాయనాని రూపాణిదివ్యానివరప్రదానిసాకంవాచు

స్పృహణీయం వదంతి తైర్దర్శనీయం వయస్సహచర విలాసహాసిత
 వామసూక్తైః । హృతాన్నహో హృతప్రాణాన్ హృతభక్తిరనిభవోగతి మ
 ణ్యేంద్రప్రయతైః ॥ ఏవమన్యదత్యుహ్యం ॥ భగవద్ధర్మనిష్ఠాతః । యథావిష్ణు
 పుగాణే ॥ సాలగ్రామేమహాభాగే భగవన్యస్తమానసః ॥ ఉపాసమచి
 గంకాలంక్షైత్రేయపురీషపతిః । ఆహింసాదివ్యకేషేషుగుణేషుగుణివాంశ
 రః ॥ అవాపపరమాంకాష్టామనసశ్చాపిసంయమం । యశ్చేకామ్యుత
 గోవింద మాధవానంతకేశవ ॥ కృష్ణవిష్ణోహృషీకేశేత్యాహరాణానకే
 వలం ॥ నాన్యజ్జగాదమైత్రేయకించిత్ స్వప్నాంతకేషుపి । ఏతత్పరం
 తద్దంచ వినానాన్యదచింతయత్ ॥ సమిత్సుప్తకుశాదినాంచక్రేవేదత్ర
 యాద్యతే । నాన్యానిచక్రేకర్మాణి నిస్సంగోయోగతాపనః । పుర్విప
 ణిభరతః ॥ శ్రీభాగవతేచ ॥ అంబరీషోమహాభాగ స్సప్రదీపవతీంమహీం
 అవ్యయాంచ శ్రీమంలబ్ధావిభవం చాతులంభువి । మేనేతిదుర్లభంభుం
 నాంసర్వతస్యస్త్వవత్తుతం । విద్వాన్ విభవనిర్వాణంతమోవిశతియత్సు
 మాన్ । వాసుదేవేభగవతి తద్భక్తేషుచసాధుషు ప్రాప్తోభావంపరంవిశ్వం
 నేనేదంశ్శాస్త్రవత్స్పృతం । సనైమనః కృష్ణపదారవిచయోగ్యచాంపివై
 కుంతగుణానువర్ణనే । కరాహారేంద్రిరమా జనాదిమశ్రుతించకా
 రామ్యతసత్కథోదయే । ముకుందలింగాలయచళనే దృశాతద్భృత్యగా
 త్రస్పశేంకసంకమంధ్రూణంచతత్వాదసరోజ సారభక్తిమత్తులసాగ్ధం
 రసనాతదహితే । పాదోహరేక్షే త్రపదానుసంపాదేగిరో హృషీకేశప
 దాభివందనే । కామంచదాస్యే సతుకామకామ్యయో ధోరైశుక్లోకజ
 నాశ్రయారతిః । ఏవంసదాకర్త కలాపమాత్మనః పరేధియశ్చేభగవత్కథా
 త్మజేసర్వాత్తభావంవిదధామహీమిమామన్విద్వవిప్రాభిహితకృశానకా
 యథావా ॥ తంమోపయాతంప్రతియంతు విప్రాగంగావదే వీర్యతవి
 త్రమిశే । ద్విజాపశుష్టఃకు హసన్తక్షకాఖ్యః దశత్వలింగాయతవిష్ణుగా
 ధాః । త్రనశ్చఘ్నాయాద్భగవత్వనంతేరతిః ప్రసంగశ్చతదాశ్రయేనావ

హమ్మయాంయామపయామిస్సప్తిం మైత్ర్యస్తుసర్వత్రస మోద్విశేషః । ఇ
 తిస్తథాకావ్యవసాయయుక్తః ప్రావీనకూలేషుకుశేషధీరః । ఉదబ్ధభోదపీ
 ణకూలతప్తేనముద్రపత్నాస్యస్వసుతస్యస్తభారః । రాజాపరమిత । ఎవం
 చత్రస్త్రిన్సరశేతదేనీప్రాయోపవిష్టేనివి దేవసంఘాః । ప్రవిశ్యభూమా
 వ్యకిరక ప్రసూనైః ముదాముహూదుకండుభయశ్చనేమః । యథానావ
 యంత్యహమహయోగభ్రమంతః కర్తవత్కేసు । త్వద్వారయంతరి
 మ్యానః తావక్తేమకస్తరంతమః త్వయోపయత్త స్రగ్ధంభవా నోలంక
 రితచిత్రతాః । ఉత్పన్నభోజినోవాసాస్తవమాయాంజయమహి । ఏవమస్మి
 దప్ర్యాహసియ్యంభగవర్ధసుక సిన్ధాప్రయత్నపూర్వీకాసాధనం । స్వతస్త్రి
 ద్ధాతుభగవద్ధర్మసిన్ధా ఇలభూతభవతిన వహిభూమికాన్వప్తిస్త్రస్య
 లకావితా । యథా యేషామహంప్రియతత్రాసుతశ్చ సఖాగురుస్సహృదో
 దైవమిష్టం । ఏవమవినశ్యరంభగవత్తుల్యగుడావిభావ వోభవతదక మ
 యామి । ప్రేక్ష్యాధపరమంకాష్టాప్రాణపరిత్యాగాదధివిరహానహిస్తు
 తాహూపా । యథాగోపీనాంపరమానంద అనీర్హవిందవకానో తిల
 యుగళితానీవయోనాంయేనవిన్నాభవతీ అతితియద్భవాన హ్నికాన
 సంస్పృటియగాయతేత్వామపశ్యతాం । కుటలకుంతలం శ్రీముఖంచతే
 తతిపీతతాం పక్ష్యకృద్భగం । యహ్యంబుకాత్పాపస సారకోభవాకి
 మహావృధూన్వాధసుహృద్ధిదృక్షుః । తత్రాటకోటి ప్రతిమఃకురోభవ
 తీ రవోన్వాత్స్య రిషసస్తవాద్యుత । అంతగ్గృహగతాఃకాశ్మిద్గోహ్యలక్ష్మివి
 సిగ్ధాః । కృష్ణంతద్భావచాయుక్తాః ధన్యుర్బలితలోచనాః దుస్సహ
 ప్రేష్టవిరహతీ వ్రతాపథుతాకుభాః । ధ్యానప్రాప్తాచ్యుతాక్షేపనిర్భ్య
 త్యాకీణమంగతాః । తపేవపరమాత్మానందార బుధ్యాపిసంగతాః జ
 నుగుణగుణయంతేహంసదగ్ధః ప్రక్షీణబంధనాః । ఇత్యాదిదిత్వాప్రంత
 తూరాదాహృతం । ఆనంతరోల్లాసేతు సప్రపంచనిరూప ఇవ్యతేప్రేక్ష

త్యుపరమ్యతే । లక్షణంభగవద్భక్తేస్సాధనంసోప పత్తికం । సభామికం
స్వరూపంచయథామత్యుపవణితం । ఇతిశ్రీమద్విశ్వేశ్వరసరస్వతీ శా
మ్భాపాదశిష్య శ్రీమధుసూతనసరస్వతీ కృతేశ్రీహరిభక్తిరసాయనే సాధ
నభక్తిసామాన్యనిరూపణంనామప్రథమః పర్వః ॥ సమాప్తః

శ్రీకృష్ణార్పణమస్తు ।

—ॐ—

శుద్ధపత్రిక.

పుట.	పత్రిక.	అశుద్ధము.	శుద్ధము.
౧	౧	న్నిమం	న్నిమం
	౫	క్షణి	క్షణి
	౯	మర్క	మర్క
	౧౮	జ్యోతిర్యశ్రావ్య	జ్యోతిర్యశ్రావ్య
	౨౦	శాస్త్రమజ్యోతిర్యశ్రావ్య	శాస్త్రమజ్యోతిర్యశ్రావ్య
౨	౧౨	రొధన	రొధన
	౨౦	రవ్యశ్రావ్య	రవ్యశ్రావ్య
౩	౧౪	సంభవ్య	సంభవ్య
	౧౭, ౧౮	పక్షహస్య	పక్షహస్య
	౧౯	పురుషార్థశ్రవ్య	పురుషార్థశ్రవ్య
	"	ఇచ్చ	ఇచ్చ
౪	౧	ఖుశుశ్రవ్య	ఖుశుశ్రవ్య
	౩	ఖాదత్య	ఖాదత్య
	౪	ఇతిత్య	ఇతిత్య
	౫	అత్య	అత్య
	౧౦	సుఖ	సుఖ
	౧౩	సుఖస్యాపి	సుఖస్యాపి
	౨౪	వ్యవస్థిత్యభిజ్య	వ్యవస్థిత్యభిజ్య
	౨౫	అభిల	అభిల
౫	౧	ధర్మస్వసు	ధర్మస్వసు
	౩	పవిత్ర	పవిత్ర
	౪	క్రియతేనయిత	క్రియతేనయిత
	౧౬	రిదధన	రిదధన
	౨౫	కతార్థతా	కతార్థతా
౬	౧	ప్రేయంతరం	ప్రేయంతరం
		సరదేత్యత్	సరదేత్యత్
	౮	మనోభరామాత్	మనోభరామాత్
	౧౬	విద్యైవ	విద్యైవ
	౧౭	దివిమంతి	దివిమంతి
	౨౪	కామననస్య	కామననస్య

క్రమ.	పాదము	అనుబంధము	పాదము.
	౧౩	నభజి	నభజి
	౧౪	సస్స	సత్తు
	౧౫	నాన్యః	నాన్యః
	౧౬	దితస్స	దితస్స
౩౬	౧	వాదాన్యుమా	వాదాన్యుమా
	౧౭	తాధవిష్ణ	తాధవిష్ణ
౩౭	౨	నెవోపయకం	నెవోపయకం
	౩	యఃసంతర్ప్య	యాస్సంసర్ప్య
	౧౮	తమాగతి	తమాగతి
౩౮	౧౯	దత్త	దత్త
౩౯	౧౭	అగ్రియ	అగ్రియ
	"	స్వదృద్భా	స్వదృద్భా
	"	నపాపవృత్తిః	నపాపవృత్తిః
	౧౮	లక్ష్యేణ	లక్ష్యేణ
	౨౦	సోహంత్యం	సోహంత్యం
	"	దేహివాభాసి	దేహివాభాసి
	"	ఇత్వాది	ఇత్వాది
౪౦	౨౦	తస్మాద్ధ	తస్మాద్ధ
	౨౩	భాగవతః	భాగవతః
	౨౪	ప్రకారుణ	ప్రకారుణ
౪౧	౩	నిష్ఠాతః	నిష్ఠాతః
౪౨	౬	నిష్ఠా	నిష్ఠా
	౧౯	కాశ్య	కాశ్య

10029

